

GEDACHTEWISSELING PAS

Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

<27/04/22 + 9u00 + Commissie Landbouw en Visserij>

Vergaderzaal: Antoon Van Dyck, 2^e verdieping, Vlaams Parlement

1. N-VA

- 1.1** Hebt u zicht op het aantal varkensbedrijven binnen de rode en donkeroranje bedrijven?

Bij de rode exploitaties zijn er 16 varkensbedrijven en 2 gemengde bedrijven met varkens. Er zijn een 50-tal donkeroranje bedrijven met varkens. Hiervan zijn er 40 gespecialiseerde varkensbedrijven; de rest zijn gemengde bedrijven.

- 1.2** Hebt u zicht op de impact van het verdwijnen van de rode en eventueel donkeroranje bedrijven op de reductie van de varkensveestapel?

Het aantal varkens op de rode exploitaties bedraagt 0,56% van het aantal varkens in Vlaanderen. Het aantal varkens op de donkeroranje bedrijven (impactscore tussen 20 en 50%) bedraagt 1,8% van het aantal varkens in Vlaanderen.

- 1.3** Hebt u al reacties, positief of negatief, opgevangen uit de varkenssector waaruit blijkt dat varkensboeren al dan niet zullen ingaan op de calls tot stopzetting?

De VLM kreeg nog geen reacties vanuit de varkenssector op de calls tot stopzetting.

- 1.4** Hoe zullen de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat betrokken worden om deze omslag mee in goede banen te leiden?

[minister Crevits]

- 1.5** Ziet u voor de afbouw van de varkensveestapel eventueel nog financiële mogelijkheden op Europees niveau?

[minister Crevits]

- 1.6** In de periodes 2024-2027 en 2028-2030 wordt er jaarlijks respectievelijk 40 en 45 miljoen euro uitgetrokken voor innovatie in de landbouwsector. In totaal gaat het hierbij om een investering van 295 miljoen euro.

- 1.7 Kan de minister meer duiding geven bij de doelstellingen van deze provisie rond innovatie in de landbouw?

[minister Crevits]

- 1.8 Eén van de opmerkingen bij de landbouworganisaties rond dit akkoord is het gebrek aan socio-economische impactstudie. Kunnen de ministers meer toelichting geven bij de socio-economische impact van dit stikstofakkoord? Welke impact zullen de huidige plannen hebben op de tewerkstelling in de agrovoedingsketen? Wordt hier nog werk gemaakt van een diepgaande analyse van de socio-economische impact van de nieuwe stikstofregels op de sector zodra het akkoord is uitgewerkt in concrete maatregelen?

Voor de afweging van de ontwikkelde emissiereductiescenario's en van mogelijke emissie-reducerende maatregelen heeft de VITO in samenwerking met ILVO op vraag van de Vlaamse Regering een kosteneffectiviteitsstudie uitgevoerd. Een omvattende impactstudie op de agrovoedingsketen werd niet gevoerd. Zowel de landbouweconomische experts uit het expertenpanel als de specialisten van het ILVO hebben ons gewezen op de methodologische onzekerheden om dergelijke impactstudie op een zinvolle manier te voeren. Evenzo werd om diezelfde reden geen omvattende studie naar de baten van de PAS gevoerd.

- 1.9 Beslissing Vlaamse Regering: *Landbouwers die verplicht worden om te stoppen of zelf die keuze maken om dat te doen worden via een intensieve begeleiding geheroriënteerd op de arbeidsmarkt. Dit kan opleiding, begeleiding, sollicitatietraining en sociale begeleiding omvatten. Er wordt bij het departement Landbouw ook een transitie-manager aangesteld die de landbouwbedrijven zo goed mogelijk begeleidt, in samenwerking met zowel het departement Landbouw als de VLM.* Kan de minister meer toelichting geven over de uitwerking van dit begeleidingstraject voor landbouwers die verplicht of vrijwillig stoppen? Wat zullen de concrete taken worden van de transitie-manager? Binnen welke termijn zal deze worden aangesteld? Hoe zal de samenwerking hier verlopen met de VLM en het Departement Werk?

[minister Crevits]

- 1.10 In de periodes 2024-2027 en 2028-2030 wordt er jaarlijks respectievelijk 40 en 45 miljoen euro uitgetrokken voor innovatie

in de landbouwsector. In totaal gaat het hierbij om een investering van 295 miljoen euro. Kan de minister meer duiding geven bij de doelstellingen van deze provisie rond innovatie in de landbouw?

[minister Crevits]

- 1.11** Kan de minister meer toelichting geven over de procedure in het Turnhouts Vennengebied? Wat zal er komende twee jaren juist gebeuren? Hoe zal de communicatie met en tussen de landbouwers onderling gefaciliteerd worden?

De intendant is met zijn opdracht gestart op 1 april 2022. Het is nu in de eerste plaats aan hem om te bepalen hoe hij zijn opdracht gaat aanpakken en uitvoeren. Hij krijgt hiervoor de nodige administratieve alsook technisch wetenschappelijke ondersteuning. Momenteel stelt hij een multidisciplinair team samen met vertegenwoordigers uit betrokken entiteiten en wetenschappelijke instellingen van de Vlaamse Overheid. De intendant krijgt ook voor het uitvoeren van de opdracht toegang tot de flankerende maatregelen.

- 1.12** Kan er meer informatie gegeven worden over wanneer de PAS-lijst aangepast zal worden? Is er al een zicht wanneer het wetenschappelijk comité wordt samen gesteld?

Momenteel worden de voorbereidingen getroffen om zowel het Administratief Team Luchtemissies Veeteelt (AT) als het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV) samen te stellen.

De oprichting van het AT zit in een eindfase. Voor de oprichting van het WeComV zal een oproep voor de kandidaatstelling voor het WeComV gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad. Na een screening van de kandidaten door een onafhankelijke jury zal de minister de leden van het WeComV benoemen.

Van zodra AT en WeComV operationeel zijn, kan gestart worden met de evaluatie van voorstellen om de PAS-lijst aan te vullen.

- 1.13** Kunnen de ministers meer toelichting geven over de begeleiding die de landbouwers geboden zullen worden om te kijken naar het evenwicht tussen (gedane) investeringen en rendabiliteit? Zal er ook psychologische ondersteuning geboden worden om de landbouwers die zware knopen moeten doorhakken bij te staan op vlak van welzijn?

[minister Crevits]

- 1.14** Hebben de ministers al een zicht op de mogelijke impact op zorgboerderijen?

[minister Crevits]

2. Vooruit

Over de afbouw van het aantal varkens:

- 2.1** Hoe zit de compensatieregeling precies in elkaar? Hoeveel compensatie krijgen varkensboeren? Wat wordt er precies gecompenseerd?

Er is een vergoeding voorzien van 154 euro voor vleesvarkens en 900 euro voor zeugen. Het betreft een forfaitaire vergoeding voor het verlies van gebruik van gebouwen en materiaal, voor winstderving en voor het verlies van dieren. Via een call stopzetting (op bedrijfs- of stalniveau) zullen varkenshouders met een impactscore hoger dan 0,5% kunnen instappen. Kandidaat-stoppers met de hoogste impactscore komen het eerst in aanmerking.

- 2.2** Weet de minister hoeveel varkenshouders er zijn met een impactscore hoger dan 0,5% die in aanmerking komen voor steun? Met het budget van 200 miljoen, hoeveel van deze varkenshouders zullen steun kunnen ontvangen?

Er wordt ingeschat dat een 900-tal exploitaties in aanmerking komen voor de steun. Deze exploitaties kweken varkens en hebben een vermoedelijke impactscore hoger dan 0,5%. Het nodige budget zal afhankelijk zijn van het aantal varkenshouders die op de call voor stopzetting zullen intekenen. De verwachting is dat elke landbouwer die vrijwillig zal intekenen op de call, zal kunnen vergoed worden.

- 2.3** Welk effect op natuurgebied verwacht men van deze maatregel?
De impactscore is een maat voor de bijdrage die een individueel bedrijf heeft op de stikstofgevoelige natuur binnen SBZ-H. Door deze maatregel te richten op de varkensbedrijven met de hoogste impactscores garanderen we een zo maximaal mogelijke reductie van de impact op stikstofgevoelige natuur binnen SBZ-H.

Steun voor innovatie en nieuwe technieken:

- 2.4** Er rijzen zeer veel vragen over hoe goed emissie-neutrale-stallen werken. Voor welke deelsectoren (varkens/pluimvee/runderen) wil de minister deze steun beschikbaar maken?

[minister Crevits]

- 2.5 Niet alle deelsectoren kunnen gebruik maken van luchtwassers om hun ammoniakuitstoot te doen dalen. Welke andere technische oplossingen zal de minister ondersteunen?

[minister Crevits]

- 2.6 Zorgt die overschakeling naar emissiearme stallen niet voor verdere schaalvergroting van de veeteeltsector omdat ze extra kosten met zich meebrengen?

[minister Crevits]

- 2.7 Sommige landbouwers zien het ook niet zitten om luchtwassers te installeren: in het belang van Limburg zij een landbouwer het volgende: “Er wordt bijvoorbeeld van ons gevraagd om in luchtwassers te investeren. Dat zie ik absoluut niet zitten. Die systemen zijn heel moeilijk te installeren in bestaande stallen en bovendien vreten ze stroom en water, terwijl ze technisch nog niet op punt staan.” Wat is het antwoord de minister hierop?

In het ministerieel besluit inzake ammoniakemissiearme (AEA) stallen staan zowel brongerichte technieken (stalsystemen) als end-of-pipe technieken (luchtwassers/biobedden). De keuze voor een AEA-techniek ligt steeds bij de veehouder.

We zijn ons bewust van het feit dat brongerichte maatregelen ook belangrijke positieve effecten genereren zoals verminderde gasvormige en andere verliezen. Door emissies in de stal te vermijden krijg je ook een beter stalklimaat, wat positieve gevolgen heeft voor mens en dier. Ze gaan niet of nauwelijks gepaard met verbruik van chemicaliën, water en energie, in tegenstelling tot de end-of-pipe technieken.

Ondanks deze kanttekeningen hebben end-of-pipe technieken ook hun voordelen. Vanwege hun relatief hoge verwijderingsefficiëntie voor ammoniak en ook werking ten aanzien van geur (vooral biologische systemen) zijn ze een potentieel krachtig wapen. Ze laten in principe ook toe om zeer gericht te worden ingezet, bv. voor specifieke ‘zwaar beladen’ (geconcentreerde) luchtstromen.

De hoge verwijderingsrendementen (tot 70% ammoniakreductie) van luchtwassers zijn vanuit technisch oogpunt zeker haalbaar voor varkensstallen. Uiteraard mits een goed ontwerp van de wasser, mits een correcte dimensionering van de wasser, en mits een goed en passend gebruik en onderhoud van de wasser.

Als antwoord op de vaststellingen van mijn diensten rond die drie laatste aspecten bij het gebruik van end-of-pipe AEA-technieken, heb

ik het MB AEA-stallen grondig laten herwerken. Met het ministerieel besluit van 16 juli 2021 werd een nieuwe aanpak rond de biologische luchtwasser, de chemische luchtwasser en de biobedden ingevoerd.

- 2.8** Veel maatregelen in het stikstofplan steunen op technologie waarvan het effect niet goed in te schatten is. Welk effect verwacht de minister van het inzetten op emissiearme stallen op de ammoniakuitstoot? Houdt de minister hierbij rekening met de vaak tegenvallende resultaten?

De Vlaamse Regering is zich bewust van het feit dat er in de literatuur vragen worden gesteld bij de ammoniakemissie reductie die effectief behaald wordt door AEA/PAS-technieken.

Elke techniek die op de AEA/PAS lijst staat, werd voorafgegaan door een grondige wetenschappelijke beoordeling van de techniek. Uiteraard evolueert de wetenschappelijke kennis, ook op basis van praktijkmetingen.

- 2.9** Varkens- en pluimveehouders die geen emissiearme stallen hebben moeten hun stikstofuitstoot met 60% doen dalen? Weet de minister over hoeveel varkenshouders en over hoeveel pluimveehouders het hier gaat? Wat is de grote van hun respectievelijke veestapel als aandeel van het totaal aantal varkens en pluimvee?

Op basis van de mestbankaangifte van productiejaar 2020 betreft het 2524 varkenshouders en 629 pluimveehouders die enkel niet-emissie-arme stallen hebben. Het betreft respectievelijk 2.098.612 varkens (35.42% van totaal aantal varkens) en 10.255.329 stuks pluimvee (26.39% van totaal aantal pluimvee). Daarnaast zijn ook nog een groep veehouders met een combinatie van zowel AEA- als niet AEA stallen op het bedrijf.

- 2.10** Rekent de minister erop dat zij hiervoor gebruik maken van emissiearme stallen? Gezien de onduidelijkheid over de effectiviteit van de emissiearme stallen, wat zullen volgens de minister de gevolgen zijn wanneer de emissiearme stallen met luchtwassers niet voldoende zijn om de reductie met 60% te realiseren?

Landbouwers zijn vrij om te bepalen hoe ze de emissiereducties realiseren. Door bedrijfsomvorming, door minder dieren, door gebruik van emissiearme technieken. In het kader van de PAS zetten we er, ondermeer door de installatie van een Wetenschappelijk Comité Veehouderij (WeComV), via gerichte onderzoekstaken bij het

ILVO en via gerichte monitoring en handhaving, sterk op in om de prestaties van emissiearme technieken zo correct mogelijk te begroten, op te volgen en waar nodig bij te stellen.

2.11 Hoe gaat de minister inzetten op het goed functioneren van emissiearme stallen en het voorkomen van fraude?

Het Departement Omgeving (afdeling Handhaving) neemt jaarlijks de controle van ammoniakemissiearme stalsystemen bij RIE-/klasse 1-bedrijven op in haar planning. De focus binnen de controles bij veeteeltbedrijven wordt gelegd op de ammoniakemissies en het aantal gecontroleerde ammoniakemissiearme stalsystemen neemt jaarlijks nog toe. In 2021 kreeg de VLM ook de bevoegdheid voor het controleren van ammoniakemissiearme stalsystemen, ook zij nemen dit in hun jaarlijkse planning op.

Tijdens deze controles wordt er nagegaan of er wordt geëxploiteerd volgens de van toepassing zijnde vergunningsvoorwaarden. Die voorwaarden hebben betrekking op het rendement en het functioneren van de AEA systemen. Landbouwers die bewust frauderen door onderdimensionering van hun systemen, hun systemen bewust uitschakelen of op een andere manier frauderen, zullen streng worden aangepakt. Ze realiseren immers een concurrentieel voordeel op hun collega's die zich wel aan de regels houden. Dergelijke exploitaties zullen dan ook stil worden gelegd.

Rundveehouders:

2.12 Hoe verwacht de minister dat vleeskoeienhouders en melkveehouders hun stikstofuitstoot gaan verminderen met 15%? Hoe verwacht de minister dat de uitstoot van mestkalveren met 20% zal verminderen?

Voor de verschillende categorieën van rundvee zijn in de PAS-lijst maatregelen opgenomen.

De PAS-lijst bevat staltechnieken maar ook voeder- en managementtechnieken.

Overzicht PAS-maatregelen en combinaties voor melkkoeien:

- Beweiden: 5-26% reductie**
- Reinigen loopvloer: 10-20% reductie**
- Combinatie van beweiden en reinigen loopvloer: 15-41% reductie**
- Luchtwassers: 45% reductie**
- Vloersystemen: 20-30% reductie**
- Combinatie van beweiden met vloersystemen: 30-48% reductie**

Op de PAS-lijst is momenteel maar 1 reductiemaatregel opgenomen voor vleesvee, zijnde het voorzien van beweiding (reductie van 15-45%).

Op de PAS-lijst is momenteel 1 reductiemaatregel opgenomen voor vleeskalveren, zijnde een end of pipe maatregel: het voorzien van een chemische luchtwasser conform de beschrijving van het MB AEA stallen (techniek S-2: chemische luchtwasser). Met deze techniek kan een emissiereductie van 70% gerealiseerd worden. Van zodra het AT/WeComV operationeel is, kunnen nieuwe voorstellen voor ammoniakreducerende technieken worden ingediend. Na een positieve evaluatie worden deze technieken opgenomen op de PAS/AEA-lijst.

2.13 Voor welke technologieën wordt steun verleent om dit te verwezenlijken? Kijkt de minister hier ook naar een afbouw van de veestapel van deze individuele bedrijven?

Voor heel wat van de opgelijste PAS-maatregelen kan VLIF-steun worden verkregen (bv. luchtwassers, vloersystemen, reinigen loopvloer, enz.).

Het staat ieder bedrijf vrij om te bepalen hoe ze de nodige emissiereductie realiseert. Elke combinatie van PAS-maatregelen en verminderde dieren aantallen is daarbij mogelijk.

2.14 Voor de vermindering van de stikstofuitstoot met 60% van de pluimveehouders en varkenshouders zonder emissiearme stallen: kijkt de minister hier ook naar een afbouw van de veestapel van deze individuele bedrijven?

Het staat ieder bedrijf vrij om te bepalen hoe ze de nodige emissiereductie realiseert. Elke combinatie van AEA-staltechnieken, PAS-managementtechnieken en verminderde dieren aantallen is daarbij mogelijk.

De oranje bedrijven:

2.15 120 oranje bedrijven krijgen steun om te sluiten, wat met de rest van de 493 oranje bedrijven? Op welke maatregelen kunnen zij steunen om hun impactscore te doen dalen?

De overige oranje bedrijven moeten in hun stallen, waar zij nog niet voldoen aan de generieke doelstellingen, tegen 2030 hun ammoniakuitstoot terugdringen. Zij zijn vrij te kiezen hoe zij hun bedrijfsvoering daarop richten en (her)organiseren. Via VLIF, en bij uitbreiding het nieuwe GLB, zullen we voorzien in (verhoogde) steun voor deze investeringen

2.16 Weet de minister wat de impact op natuurgebieden is van de ongeveer 370 oranje bedrijven die zouden overblijven?

De specifieke impact van die categorie oranje bedrijven op elk SBZ-H werd niet afzonderlijk in beeld gebracht. Wel kan ik u meegeven dat die bedrijven (met een impactscore tussen 5 en 20%) gezamenlijk instaan voor zo'n 1.200 ton NH₃/jaar, goed voor zo'n 4–4,5 % van de totale stalemissies in Vlaanderen.

2.17 Hoe zit de compensatieregeling precies in elkaar? Hoeveel compensatie krijgen de oranje bedrijven? Wat wordt er precies gecompenseerd?

De donkeroranje bedrijven (impactscore boven 20%) krijgen toegang tot hetzelfde flankerend beleid als de rode bedrijven (zie hieronder), met dat verschil dat de donkeroranje bedrijven vrijwillig hun veeteeltactiviteiten stopzetten.

Rode bedrijven:

2.18 Hoe zit de compensatieregeling precies in elkaar? Hoeveel compensatie krijgen de rode bedrijven? Wat wordt er precies gecompenseerd?

De compensatieregeling is gelijkaardig als de compensatieregeling voor bedrijfsstopzetting als voorzien in het huidige flankerend beleid voor de rode bedrijven. De landcommissie zal een vergoeding voor het verlies van het gebruik berekenen op basis van de vergoedingsregels die gelden voor onteigening ten algemene nutte. Er is een hogere vergoeding voorzien voor bedrijven die vroeger stoppen. Als ook stallen en gronden vrijwillige te koop worden aangeboden berekent de landcommissie de aankoopprijs. Daarnaast wordt een slooppremie voorzien.

Sociale impact:

2.19 Waarom werd er geen sociaaleconomische impactmeting uitgevoerd? Komt die nog?

De Vlaamse Regering heeft zich bij de verdeling van de sectorinspanningen en de keuze de maatregelen mede gebaseerd op een kosten-effectiviteitsanalyse, uitgevoerd door VITO en ILVO.

Nutriëntenemissierechten:

2.20 Zullen de nutriëntenemissierechten van de rode en oranje bedrijven vernietigd worden? Wat met de emissierechten van de bedrijven die vrijwillig sluiten in de varkenssector?

De nutriëntenemissierechten van rode en oranje bedrijven die hun veetak stoppen worden geannuleerd. Dit geldt ook voor de varkensbedrijven die binnen de vrijwillige regeling hun veetak sluiten.

2.21 Welke daling verwacht de minister van de nutriëntenemissierechten per diersoort en welke impact zal dit hebben op de veestapel?

Dit is op dit moment niet in te schatten.

Vergunningen:

2.22 De ministeriële instructie blijft van kracht tot het wetgevend kader voltooid is. De max. drempel voor de impactscore bij vergunningen voor landbouwbedrijven wordt 0,025% tot 2025. Wat is de impact volgens de minister van de norm van 0,025 voor de impactscore op vergunningen voor landbouwbedrijven? Hoeveel ruimte wordt hiermee gecreëerd?

Het gebruik van een drempelwaarde bij de passende beoordeling, houdt geen rechtstreeks verband met de vergunningen van bestaande bedrijven. Deze drempel is vooral van belang voor het beoordelen van nieuwe vestigingen en uitbreidingen. De ruimte die wordt gecreëerd voor uitbreidingen en nieuwe bedrijven hangt in de eerste plaats af met het uitvoeren van de generieke emissiereductiemaatregelen en het creëren van zgn. 'stikstofruimte'. Indien alle bestaande bedrijven die maatregelen uitvoeren, leidt dat tegen 2030 tot een reductie van de ammoniakemissie met 11,8 kton ten opzichte van 2015.

Juridische zekerheid:

2.23 In welk opzicht verschillen de drempels in het nieuwe PAS-kader van de regels in de ministeriële instructie? Op welke manier is de nieuwe drempel van 0,025% wetenschappelijk onderbouwd? De vorige ministeriële instructie was precair omdat in verschillende arresten vaststelden dat het werken met generieke drempels niet wetenschappelijk onderbouwd is.

Ten eerste bevat de ministeriële instructie, in tegenstelling tot de vroegere regeling, geen de *minimis*-drempel voor ammoniak van landbouw of mestverwerkingsinstallaties. De ministeriële instructie bevat enkel een drempel voor NOx. Voor het gebruik daarvan bevat de ministeriële instructie wel degelijk een omstandige onderbouwing, wat niet het geval was met de vroegere drempels die opgenomen waren in de omzendbrieven van 2015 en 2017. De redenering kan worden nagelezen in de ministeriële instructie.

Bovendien wordt in de ministeriële instructie van 2 mei 2021 beklemtoond dat de daarin opgenomen richtlijnen (met de voorlopige beoordelingskaders) niet 'mechanisch' mogen worden toegepast. In de instructie wordt aangegeven dat bij twijfel steeds een individuele passende beoordeling moet worden opgemaakt.

Anders dan de ministeriële instructie zal het nieuwe PAS-kader wel een de minimis-drempel bevatten voor ammoniak afkomstig van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties. Dit is de drempel van 0,025% van de KDW. De onderbouwing hiervan staat te lezen in de PAS-documenten die thans in openbaar onderzoek liggen.

- 2.24 Op de ministeriële instructie kwam de kritiek dat deze onvoldoende wettelijke basis heeft. De Vlaamse regering werkt verder met deze ministeriële instructie. Hoe verzekerd de minister dat deze nu wel voldoende wettelijk onderbouwd is?

Zie het antwoord op de voorgaande vraag.

Budgettair:

- 2.25 Hoeveel middelen worden deze legislatuur voorzien om de rode bedrijven te compenseren? Hoeveel middelen zullen volgende legislatuur nodig zijn om de rode bedrijven te compenseren?

Voor de periode tot en met 2025 wordt 40 miljoen euro in de begroting voorzien. Dat bedrag moet volstaan voor de stopzetting van alle piekbelasters.

- 2.26 Hoeveel middelen worden deze legislatuur voorzien om de oranje bedrijven te compenseren? Hoeveel middelen zullen volgende legislatuur nodig zijn om de oranje bedrijven te compenseren?

Binnen deze legislatuur wordt 60 miljoen van de provisie voorzien voor de donkeroranje bedrijven waarvan 20 miljoen euro binnen deze legislatuur zal uitgekeerd worden.

- 2.27 Hoeveel bijkomende middelen zullen er deze legislatuur nog beschikbaar gemaakt worden voor investeringen in innovatie technologieën in de landbouwsector die de stikstofuitstoot doen dalen? **[minister Crevits]**

3. Open VLD

- 3.1 De rode bedrijven wacht een verplichte sluiting. Veelal worden deze bedrijven aangeduid als de 'grote vervuilers' of 'piekbelasters', terwijl hun sluiting meer wordt ingegeven door het

feit dat ze gesitueerd zijn in een omgeving, zoals natuurgebieden, waar het stikstofgehalte moet dalen. Kan de minister daarom met cijfermateriaal aantonen welke de uitstoot van die bedrijven precies is en hoe die zich verhoudt tegenover de gemiddelde uitstoot elders in Vlaanderen?

Uitstoot piekbelasters 2015 = 204 ton ammoniak (veehouderijen) en 390 ton ammoniak (mestverwerkers)

- 3.2** Wat is de impact op de stikstofuitstoot bij de dichtst bij gelegen SBZ's? In welke mate veroorzaakt deze maatregel een versnelling op de verminderde uitstoot? Wat zal de totale impact op de stikstofuitstoot zijn als deze bedrijven tegen 2025 worden gesloten?

Een piekbelaster draagt met zijn emissies minstens 50% bij tot de kritische depositiewaarde van één of meer nabijgelegen habitats. Dit is zeer veel. Het stopzetten van de emissies van piekbelasters leidt per eenheid emissiereductie tot een zeer grote afname van de lokale stikstofdepositie.

- 3.3** Wat wordt de toekomst van de ruimte waar die rode bedrijven vandaag gelokaliseerd zijn? Wordt dat natuurgebied, worden ze prioritair gebruikt voor bebossing (gelet op de ambitie in het regeerakkoord om bijkomend 4.000 ha bos te realiseren) of komt er ruimte voor andere activiteiten die geen stikstof uitstoten?

Op gronden in SBZ zal er prioritair ingezet worden op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Dit omvat zowel boshabitats (bebossing), open habitats (heide, moeras, etc.) als leefgebieden van soorten.

Op terreinen buiten SBZ zal de specifieke context en ligging doorslaggevend zijn. Bebossing kan hier een maatregel zijn, maar ook andere vormen van natuurbeheer (graslandbeheer, etc.), of activiteiten die qua omgevingsdruk verenigbaar zijn met de specifieke ligging/context vlak bij SBZ-H. Aangekochte gronden kunnen afhankelijk van de ligging ook ingebracht worden in de grondenbank om landbouwgebruik uit SBZ te ruilen.

IN ALLE GEVALLEN zal de invulling van die aard moeten zijn dat er ingevolge deze invulling GEEN betekenisvolle impact kan ontstaan op de natuurlijke kenmerken van het betrokken/nabijgelegen SBZ.

- 3.4** Kan de minister ook de kenmerken van die bedrijven meegeven:
- Waar zijn ze gesitueerd?
 - Welke zijn hun activiteiten?

- Gaat het om reguliere landbouwbedrijven of biobedrijven?
- Wat is hun omvang?
- Gaat het om jonge of oudere bedrijfsleiders?
- Gaat het om familiale bedrijven?

De rode exploitaties bevinden zich relatief meer in de provincie Limburg (12) en Antwerpen (12). In de provincie West-Vlaanderen (4), Oost-Vlaanderen (7) en Vlaams-Brabant (6) zijn er relatief minder rode exploitaties. Voor ongeveer de helft zijn het exploitaties met rundvee, voor ongeveer 30% met varkens en voor ongeveer 20% met pluimvee. Er is één biologisch bedrijf betrokken.

- Hoeveel zal de (geraamde) kostprijs voor de Vlaamse overheid bedragen om die bedrijven te sluiten?

Er wordt momenteel voorzien in een budget van 40 miljoen euro.

- In welke mate zal die kostprijs voldoende de verliezen van deze bedrijven dekken?

De vergoeding dekt de verliezen op het vlak van gebouwen en materieel, dieren en inkomen.

- 3.5** Analoge vragen voor de donkeroranje bedrijven waarvoor een vrijwillige uitkoopregeling komt. We hebben in Vlaanderen 493 oranje bedrijven met een impactscore tussen 5 en 50%. Vanaf wanneer spreken we over 'donkeroranje' bedrijven en hoeveel zijn er dat dan momenteel?

Vanaf impactscore meer dan 20% is een bedrijf donkeroranje en momenteel is dat van toepassing voor een 116-tal bedrijven.

- 3.6** Op basis van welke (wetenschappelijke) criteria werd dit onderscheid bepaald?

Vanaf impactscore van meer dan 20% worden de bedrijven gekenmerkt door gemiddeld hogere emissies en – vooral – een hogere bijdrage tot de stikstofdepositie op omliggende natuur. Via emissiereducties bij deze bedrijven valt per eenheid emissiereductie een hogere reducties in stikstofdepositie op omliggende natuur te realiseren.

- 3.7** Zijn alle betrokken bedrijven al op de hoogte gebracht dat ze onder de noemer 'donkeroranje' vallen en dat het stikstofakkoord voor hen verreikende gevolgen zal hebben? Hierover vangen we vanuit de sector gemengde signalen op.

Voor de donkeroranje bedrijven gaat het om een vrijwillige regeling vandaar dat deze bedrijven momenteel nog niet op de hoogte zijn gebracht.

- 3.8** Hoeveel oranje, resp. donkeroranje bedrijven werden inmiddels al stopgezet en hoeveel bedroeg de totale en gemiddelde vergoeding?

Het huidige flankerend beleid is niet gericht op stopzetting van de veeteelt-activiteiten, vandaar dat de oranje bedrijven die tot op heden instapten in het flankerend niet werden stopgezet.

- 3.9** Kan de minister met cijfermateriaal aantonen welke de uitstoot van die bedrijven precies is en hoe die zich verhoudt tegenover de gemiddelde uitstoot elders in Vlaanderen?

De gezamenlijke jaaruitstoot van alle ‘oranje’ bedrijven bedroeg in 2015 1.550 ton ammoniak. Dit komt overeen met zo’n 6% van de totale jaaruitstoot aan stalemissies in Vlaanderen.

- 3.10** Wat is de potentiële totale impact op de stikstofuitstoot als deze bedrijven tegen 2025 zouden worden gesloten?

De totale reductie-opgave voor ammoniak vanuit de landbouw tegen 2030 bedraagt 17,2 kiloton ammoniak. Het sluiten van alle oranje bedrijven komt overeen met zo’n 9% van deze opgave.

- 3.11** Wat is de impact op de stikstofuitstoot bij de dichtst bij gelegen SBZ’s? In welke mate veroorzaakt deze maatregel een versnelling op de verminderde uitstoot?

Door hun hoge impactscore hebben oranje bedrijven per eenheid emissie een grotere depositiebijdrage op stikstofgevoelige natuur binnen SBZ-H dan bedrijven die op grotere afstand van SBZ-H liggen. Uit de scenarioberekeningen is echter gebleken dat enkel het sluiten van rode of oranje bedrijven niet volstaat om tegen 2030 de deposities voldoende terug te dringen.

- 3.12** Kan de minister ook de kenmerken van die bedrijven meegeven:

- Waar zijn ze gesitueerd?
- Welke zijn hun activiteiten?
- Wat is hun omvang?
- Gaat het om jonge of oudere bedrijfsleiders?
- Gaat het om familiale bedrijven?
- Gaat het om reguliere bedrijven of zijn er ook biobedrijven bij?

De oranje exploitaties bevinden zich relatief meer in de provincie Limburg (23% van de bedrijven) en Antwerpen (27% van de bedrijven). In de provincie West-Vlaanderen (19%), Oost-Vlaanderen (19%) en Vlaams-Brabant (12%) zijn er relatief minder oranje exploitaties. Voor de helft zijn het exploitaties met rundvee, voor 24% met varkens en voor 10% met pluimvee. Er zijn 8 biologische bedrijven betrokken. De kenmerken 'omvang', 'leeftijd' en 'familiale bedrijven' zijn niet voor alle exploitaties gekend.

3.12 Hoe zal worden bepaald welke donkeroranje bedrijven worden geselecteerd indien het aanbod groter is dan het voorziene budget? **Dit zal bekeken worden in functie van het aantal ingediende dossiers. De grootte van de stikstofimpact is daarbij, net zoals bij de varkendhouders een belangrijke parameter..**

3.13 En omgekeerd: wat als blijkt dat veel minder bedrijven dan verwacht willen overgaan tot vrijwillige sluiting? Is er een plan B voorzien? Zullen er bedrijfsspecifieke oplossingen worden gezocht voor (donker)oranje bedrijven die recente investeringen gedaan hebben? Dit omwille dat ze een nieuwe vergunning verkregen hebben in de periode tussen VPAS en DPAS. Dergelijke bedrijven hebben in de periode tussen VPAS en DPAS een vergunning verkregen om uit te breiden/te investeren, als ze 30% NH₃ reduceerden t.o.v. de voorgaande vergunning. Zal die overgangperiode dan rekening houden met de afschrijvings- en aflossingsperiode van de leningen die de producenten hiervoor aangegaan hebben?

De mogelijkheid die we vanuit de Vlaamse overheid wensen te bieden voor vrijwillige sluiting is geen noodzakelijke of bindende maatregel om de doelstellingen van de PAS te realiseren. Het is een maatregel waarmee we bedrijven die het – om welke reden dan ook – niet haalbaar achten om te voldoen aan de PAS-maatregelen, te ondersteunen bij het stopzetten van hun activiteiten.

3.14 Wordt bij de waardebepaling die bedrijven die zullen worden uitgekocht zullen ontvangen rekening gehouden met de fiscale behandeling van die vergoedingen om te voorkomen dat de bedrijven het gros van hun gegenereerde waarde terug moeten afstaan?

Er wordt geen rekening gehouden met de fiscale behandeling van de vergoedingen bij de waardebepaling.

3.15 Liggen de actuele habitatgrenzen en de afbakening van de zoekzones reeds definitief vast?

De grenzen van actueel habitat evolueren op basis van natuurontwikkeling en gevoerd natuurbeheer. De zoekzones zijn een hulpmiddel om binnen de grenzen van het SBZ-H te bepalen waar welk habitat optimaal kan worden gerealiseerd om zo de in de G-IHD en S-IHD besluiten vastgelegde doelen te realiseren.

3.16 Beschouwt de minister dit als een noodzakelijke voorwaarde om te komen tot een rechtszeker beleid voor onze landbouwbedrijven?

Rechtszekerheid is belangrijk voor gans Vlaanderen. Dat houdt in dat er een helder en duidelijk kader is dat met de grootst mogelijke zekerheid standhoudt. Rechtszekerheid betekent echter niet dat alles altijd overal kan. Daarover duidelijkheid geven is voor mij een noodzakelijke voorwaarde.

3.17 De varkensstapel moet idealiter met 30% verminderen. Welk aantal en jaartal is de nulmeting? De lokale besturen zullen de gevolgen van dit stikstofakkoord voelen. Zeker in gemeenten waar er veel varkensbedrijven gesitueerd zijn, maar ook slachthuizen, mengvoederfabrikanten of vleesverwerkers. Wordt er voor de varkenssector per provincie en per gemeente in kaart gebracht welke impact dit akkoord zal hebben? Met andere woorden een inventaris van het aantal bedrijven, de noodzakelijke afbouw van de veestapel, hun aandeel in de afbouw van stikstof, de economische impact op de sector én op de inkomsten van de lokale besturen...

[minister Crevits]

3.18 In totaal voorziet de Vlaamse regering dit en volgend jaar een budget van 200 miljoen euro om de varkensboeren die vrijwillig stoppen, uit te kopen. Dat zou voor 17 procent van de totale emissiereductie moeten zorgen, bovenop het terugdringen van de uitstoot in stallen van runderen, varkens en pluimvee die wel blijven bestaan. Voor een vleesvarken krijgt een stoppende boer 154 euro, voor een zeug 900 euro. En wie zijn stal laat slopen, kan rekenen op een vergoeding van 40 euro per vierkante meter. Bedrijven die dicht bij een natuurgebied liggen, zullen daarbij voorrang krijgen. Op basis van welke parameters werd het totaal budget vastgelegd?

Op basis van de kostprijs van de stopzetting en de verwachte deelname.

3.19 In welke mate zal er rekening worden gehouden met lopende investeringen en leningen van die bedrijven, waarbij overigens ook de overheid via het VLIF een deel van de investeringskosten subsidieert?

Het betreft een forfaitaire vergoeding, waardoor er rekening wordt gehouden met gemiddelde investeringen en leningen van de bedrijven.

3.20 Op basis van welke parameters werden de prijzen per varken en zeug, evenals voor het slopen van de stallen vastgelegd?

Op basis van concrete PAS-dossiers waar vergoedingen voor het verlies van gebruik en vergoedingen voor sloop door de landcommissies werden berekend, werden forfaitaire vergoedingen per varken en per zeug en voor het slopen van stallen vastgelegd.

3.21 Hoe moeten we dit totaalbudget situeren ten aanzien van de 455 miljoen euro die in Nederland nodig waren? Hoe absoluut moeten we het criterium 'bedrijven die dicht bij een natuurgebied liggen krijgen voorrang' interpreteren? Stel dat we in een scenario komen waarin alle bedrijven in de nabijheid van één natuurgebied willen stoppen terwijl er één of meerdere bedrijven willen stoppen die minder in de nabijheid van een ander natuurgebied liggen maar sterker geconcentreerd zijn en een grotere uitstoot vertegenwoordigen. Die situatie zou zich trouwens op een aantal plaatsen in West-Vlaanderen voordoen. Wordt dan de voorkeur gegeven aan dit laatste?

Door te werken met de impactscore kunnen bedrijven/exploitaties gerangschikt worden op basis van hun individuele impact.

Wat de reductiedoelstellingen betreft:

3.22 Wordt de reductiedoelstelling voor de varkenssector, maar ook voor de pluimveesector opgelegd op stalniveau of kan dat ook op bedrijfsniveau om de landbouwer enige vrijheid te geven binnen zijn eigen inrichting om de opgelegde doelstelling te realiseren?

In de conceptnota staat vermeld dat alle bestaande bedrijven die dieren houden in niet-AEA stallen uiterlijk tegen 2030 een reductie van 60% op stalniveau dienen te realiseren.

3.23 Zullen investeringen in zaken als gasvergistingsinstallaties die kunnen bijdragen tot een reductie op bedrijfsniveau actief worden aangemoedigd en gefaciliteerd?

Van zodra het WeComV en het Administratief Team operationeel zijn, kunnen nieuwe voorstellen voor ammoniakreducerende technieken worden ingediend. Na een positieve evaluatie kan een techniek opgenomen worden op de PAS/AEA-lijst.

3.24 Voor de pluimveesector wordt de mogelijkheid voorzien dat een bedrijf een tijdelijke vergunning aanvraagt tot 2030. Hoeveel bedrijven komen hiervoor potentieel in aanmerking?

Er zijn meer dan 700 pluimveebedrijven in Vlaanderen, die potentieel in aanmerking komen als hun vergunning vervalt voor 2030.

Wat de rundveesector betreft:

3.25 Op welke diercategorieën zijn de PAS-maatregelen van 5% precies van toepassing? Gaat het alleen om melkkoeien of ook om vrouwelijk jongvee?

Dit geldt in principe voor beide categorieën.

3.26 Gelden de maatregelen ook hier op stal- of toch op bedrijfsniveau?
Conform de conceptnota geldt dit op bedrijfsniveau.

3.27 Hoe moeten rundveehouders deze maatregelen aantonen?

Dit zal deel uit maken van de verdere uitwerking van de borging van het definitieve PAS-programma. De toepassing van heel wat maatregelen impliceert dat de omgevingsvergunning moet worden aangepast en dan zal de maatregel mee worden opgenomen in de vergunning.

3.28 Hoe zal de tussentijdse evaluatie in 2026 gebeuren?

Op basis van de gemodelleerde én gemeten resultaten betreffende emissiereducties in de rundveesector, waarna, indien nodig, op het niveau van de deelsectoren binnen de rundveetak bijkomende acties worden genomen.

3.29 De minister heeft zich in het verleden meermaals uitgesproken om – naar Nederlands voorbeeld - individuele bedrijven meer ruimte te geven om te experimenteren met nieuwe technieken die de reductie van stikstof kunnen verhogen. Voorwaarde is wel dat ze (tijdelijk) mogen opereren buiten het reglementaire kader én dat er rekening wordt gehouden met mogelijke mislukkingen.

De werking en effectiviteit van nieuwe innovatieve technieken dient te worden aangetoond. Zoals geweten is de decretale procedure voor de juridische verankering van het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV) in voorbereiding. Tegelijk wordt er verder gewerkt aan de samenstelling van het WeComV om dit zo snel als mogelijk operationeel te maken.

De procedure voor het erkennen van dergelijke technieken is in voorbereiding. Zo zal er een Administratief Team Luchtemissie Veeteelt (AT) en een Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV) worden samengesteld. Om een techniek te laten erkennen, zal een aanvraag kunnen ingediend worden bij het AT. Deze vraag moet vergezeld zijn van een of meerdere meetrapporten of een wetenschappelijke onderbouwing.

3.30 Bevat het stikstofakkoord de mogelijkheid om dit mogelijk te maken? Zo ja, wanneer en hoe zal de minister dit mogelijk maken? Zo neen, waarom heeft men hier deze kans gemist?

Dit is niet opgenomen als onderdeel van de definitieve PAS.

3.31 In de Krant van West-Vlaanderen van 4 maart jl. belooft de minister om boeren die stoppen vrijwillig of verplicht intensief te zullen begeleiden. Meer bepaald wijst ze op advisering over investeringen, opleidingen, oriëntatie op de arbeidsmarkt als sociale begeleiding.

- Kan de minister bij elk van die aspecten aangeven welke concrete maatregelen ze wil nemen of bestaande maatregelen eventueel uitbreiden en welk budget daarvoor voorzien wordt?
- Er zal ook een transitimanager worden aangesteld die de landbouwbedrijven begeleidt in samenwerking met het departement LV en VLM.
 - Wanneer zal die persoon worden aangesteld?
 - Wanneer start de betrokkene en voor hoelang?
 - Welke zijn de jobvereisten?
 - Heeft de minister al kandidaturen ontvangen of misschien zelfs al een keuze gemaakt?

[minister Crevits]

3.32 In de vraag naar een opkoopregeling voor de varkenssector, werd expliciet gevraagd om de stikstofruimte die vrijkomt door het stopzetten van bedrijven, te verrekenen in de generieke taakstelling voor de blijvers.

- Waarom is dit niet gebeurd?
- Wordt dit nog bijgesteld?

3.33 30% minder varkens, betekent ook 30% minder voer en minder slachtingen/verwerking/....

[minister Crevits]

3.34 Wat betekent dit dan voor de economische impact op de andere schakels in de sector, meer bepaald De slachthuizen?De

vleesverwerkende nijverheid? De veevoederbedrijven? Werden deze berekeningen voor elke schakel gemaakt? Zo ja, door wie en welke zijn daarvan de prospecties? Zo neen, zal dat nog gebeuren? Waarom werd geen enkele compensatie voorzien voor deze aanpalende sectoren, voor wie de socio-economische impact van deze beslissing evenzeer voelbaar zal zijn? Wordt hiervoor nog een regeling voorzien?

[minister Crevits]

Aangezien de landbouwsector met het stikstofakkoord zonder meer een bittere pil moet slikken, is het begrijpelijk dat er binnen de sector grote teleurstelling heerst. Om dat kracht bij te zetten hebben Boerenbond, Groene Kring en Ferm voor Agravrouwen de affichecampagne "Stop de waanzin!" opgestart, waarmee ze de ontgoocheling van landbouwers willen ventileren.

3.35 Hoe schat de minister de boodschap en impact van deze affichecampagne in?

[minister Crevits]

3.36 Vanuit de landbouworganisaties wordt geschermd met het argument dat het PAS-akkoord een contractbreuk van de Vlaamse overheid met de landbouwsector is. Hoe schat de minister dit verwijt in?

[minister Crevits]

3.37 Wordt er rekening gehouden met het feit dat men zaken aanhangig zal maken bij de Raad van State? Heeft men al informatie ingewonnen bij juristen hoe groot de kans is dat de overheid in het ongelijk zal worden gesteld en het akkoord dus op de helling kan komen te staan?

[minister Crevits]

3.38 Vanuit de landbouworganisaties wordt aangestuurd om met de Vlaamse regering opnieuw rond de tafel gaan zitten om samen de zaken bekijken en naar een oplossing zoeken. Zal de minister, samen met haar andere bevoegde collega Demir, aan deze vraag tegemoet komen?

[minister Crevits]

Vanuit de landbouwsector wordt het stikstofakkoord als onrechtvaardig ervaren omdat de sector veel meer dan industrie en transport wordt geïmponeerd.

3.39 Hoe verhouden de gevraagde inspanningen van de landbouwsector zich tegenover die van de industrie en het transport?

De Vlaamse regering heeft geopteerd voor een emissiereductiescenario waarbij de uitstoot van NOx tegen 2030 moet afnemen met 45% t.o.v. 2015, en die van ammoniak met 40%. Bij de beoordelingskaders is de totale hoeveelheid depositie afkomstig van vergunningsplichtige activiteiten die – op sectorniveau – vrijgesteld wordt van passende beoordeling voor ammoniak (landbouw) licht hoger dan voor NOx. Het klopt dus niet dat we t.a.v. ammoniak./landbouw strengere eisen stellen dan t.a.v. NOx.

3.40 Daarnaast komt vanuit de landbouwsector ook de vraag of de stikstofuitstoot van de natuurbeheerders (bvb. ten gevolge van hun afvalstromen bij het beheer van natuurgebieden) zelf mee in rekening werd gebracht bij de verdeling van de lasten om de stikstofuitstoot te reduceren? Met andere woorden welke extra inspanningen worden van de natuurbeheerders verwacht?

In geval van natuurbeheer gaat het niet om inbreng van gebiedsextern stikstof, zoals het geval is bij bemesting of atmosferische depositie. Dit neemt niet weg dat er blijvend aandacht moet zijn voor een zorgvuldige omgang met beheerresten, die het realiseren van beheerdoelen niet in de weg staat.

Vanuit Groene Kring, die een groot deel van de jonge boeren vertegenwoordigt, wordt zeer scherp gereageerd op het akkoord. Men stelt onomwonden dat 'het akkoord het doodvonnis voor een volledige generatie jonge boeren betekent omdat het bijzonder moeilijk wordt om een leefbaar inkomen te halen en om tegelijk het landbouwbedrijf toekomstbestendig te maken met het huidige voorstel. Het akkoord biedt absoluut geen ondernemingsruimte.'

3.41 Hoe schat de minister de prognose van Groene Kring in?

[minister Crevits]

3.42 Werd er of zal er worden berekend welke potentiële impact het akkoord zal hebben op de jonge landbouwers en hun bedrijven?

[minister Crevits]

3.43 Is de minister het eens met de inschatting dat er absoluut geen ondernemingsruimte meer wordt geboden voor jonge landbouwers?

[minister Crevits]

3.44 In welke mate dreigt de impactscoredrempel van 0.025% voor het verkrijgen van nieuwe vergunningen jonge veehouders parten te spelen in hun ambities om hun bedrijven verder uit te bouwen?

[minister Crevits]

Het terugdringen van de stikstofuitstoot door het terugdringen van een aantal landbouwbedrijven zal een impact hebben op onze landbouwproductie.

3.45 Werd er reeds nagegaan in hoeverre dit beleid gevolgen kan hebben voor de zelfvoorzieningsgraad van ons voedsel of voeder voor de dieren?

[minister Crevits]

3.46 Zal er ook meer moeten worden geïmporteerd vanuit het buitenland? En welke impact heeft dat dan op de uitstoot van stikstof elders ter wereld, gelet op het feit dat het vaak om landen zal gaan die minder strenge regels of minder eco-efficiënte productieprocessen hebben dan in Vlaanderen?

[minister Crevits]

3.47 Werd bij uitbreiding ook nagegaan in welke mate ons dat afhankelijk kan maken van andere landen? Moeten 'we' – en daarmee wordt naast Vlaanderen ook de ganse EU-bedoeld vermits we in ons land in het algemeen een vrij hoge graad van zelfvoorziening hebben inzake voedsel -, gelet op de ontwikkelingen in het Russisch-Oekraïense conflict ook onze eigen en Europese voedselstrategie heroverwegen en deze inpassen in het stikstof- en klimaatverhaal?

[minister Crevits]

3.48 Wordt er van de afbouw van onze veestapel verwacht dat die ook zal leiden tot een betere vergoeding/beter verdienmodel voor producenten? Aangezien de wereldmarkt bepalend is voor de prijzen, rijst dan toch de vraag of er in dit opzicht ook bijkomende Europese regels moeten genomen worden om naar een level playing field te gaan, bijvoorbeeld om te voorkomen dat een afbouw in Vlaanderen gewoon zou leiden tot een uitbreiding van de veestapel in andere EU-landen?

[minister Crevits]

3.49 Wordt er bij de stikstofmaatregelen die worden opgelegd aan de pluimveesector voldoende aandacht geschonken aan de leghennensector en op middellange termijn tegen een serieuze omschakeling aankijkt op het vlak van de invoering van een kooiverbod?

[minister Crevits]

3.50 Er wordt een nultbemesting voorzien in groene bestemmingen SBZ-H (Natura 2000-gebied). Dit betekent voor de boeren minder afzetmogelijkheden voor hun mest. Hoeveel boeren worden door deze maatregel getroffen? Welke zal de precieze impact hiervan zijn qua kwantiteit, maar ook op de bijkomende kosten voor de boeren om die mest op een andere manier af te zetten of te verwerken?

In totaal gaat het over ruim 1700 landbouwers die met één of meerdere percelen die op nultbemesting komen. De impact voor de landbouwers is divers en hangt in eerste instantie af van het procentueel aandeel van de percelen dat op 2GVE komt tov het totale bedrijfsareaal.

De percelen kunnen begraasd worden a rato van 2GVE/jaar/ha = 170 kg N/ha (= norm dierlijke mest conform de nitraatrichtlijn) en 60 kg P2O5/ha. Rundveebedrijven kunnen begrazing blijven toepassen. Weliswaar kan er geen derogatie toepast worden op 2GVE percelen. Akkerbouwteelten kunnen niet meer verbouwd worden daar er enkel begraasd kan worden.

Op 2GVE percelen mag geen mest opgebracht worden. Als de landbouwer dit niet kan compenseren op zijn andere percelen dan moet hij oplossingen zoeken bij andere landbouwers gebruik makend van de transportregeling, moet de mest naar mestverwerkingsinstallaties of moet de veestapel afgebouwd worden. Er wordt een flankerend beleid uitgewerkt voor bedrijven die getroffen worden.

3.51 Wat de mestverwerking betreft zullen ook twee piekbelasters worden opgedoekt. In samenlezing met de vooropgestelde inkrimping van de varkensstapel zal de totaal te verwerken hoeveelheid mest wel afnemen, maar hoe zit het met het netto-resultaat? Zal er nog meer te verwerken mest overblijven dan de verwerkingscapaciteit van de twee piekbelasters?

Er is op dit moment nog voldoende verwerkingscapaciteit binnen Vlaanderen om de hoeveelheid mest die verwerkt wordt in deze bedrijven op te vangen. De bijhorende uitstoot kan/zal dan ook verdeeld worden over verschillende installaties. De hoeveelheid te verwerken mest zal verder dalen van zodra varkensbedrijven stoppen, zodat de uitstoot vanaf dan ook verder daalt.

3.52 Vanuit de biosector wordt deels positief gereageerd omdat het akkoord een aantal biobedrijven ontziet. Anderzijds wordt betreurd dat een aantal biobedrijven in varkens- en pluimveehouderij toch nog zullen moeten inkrimpen. Zal de minister gehoor geven aan de oproep van Bioforum om de budgetten niet alleen te reserveren voor

warme saneringen of technologische investeringen in AEA-stallen of luchtwassers, maar ook voor nieuwe mogelijkheden in bio? Klopt de bewering van Bioforum dat er geen samenhangend beleid wordt gevoerd en er beter zou gewerkt worden met een systeembenadering die maatwerk per natuurgebied en zelfs per bedrijf vraagt binnen de visie die voor elk Natura 2000-gebied ontwikkeld is? Vanuit de biosector wordt ook gewezen op de stikstof afkomstig van import van krachtvoer en kunstmest, die buiten de scope van het akkoord valt. Hoe wil de minister deze componenten mee in rekening brengen?

[minister Crevits]

3.53 Slapende NER's zullen worden afgeroomd. Gaat dit om een éénmalige afroaming, of wordt dit vanaf 1/1/2022 ieder jaar opnieuw geëvalueerd?

Dit gaat om een éénmalige afroaming van de slapende NER bij de landbouwers.

3.54 Werd er voldoende rekening gehouden met de specificiteit van de braadkippensector? Een reserve van 10% - of een benutting van 90% van de NER's is voor veel van die pluimveebedrijven een probleem. Braadkippen worden immers gekenmerkt door een snelle cyclus. Tussen elke ronde is er één tot meerdere weken leegstand om te reinigen, soms een langere leegstand vanuit sanitair oogpunt of door een verstikkende marktsituatie. Dringt er zich een soepeler systeem voor deze bedrijven zich op?

Bij een niet-gewijzigd management is 10% marge voldoende om eventuele verschillen in gemiddelde bezetting op jaarbasis op te vangen. Immers, ook tijdens de referentie jaren kan uitgegaan worden van sanitaire leegstand, waardoor het aantal NER dat nodig is, sowieso lager is dan het aantal standplaatsen.

Er werd voor de afroaming van de slapende NER geen rekening gehouden met bepaalde sectoren. Men voorziet in een bezwaarprocedure tegen de afroaming van slapende NER.

3.55 Wat met slapende NER's die het gevolg zijn van overmacht? Dit is een zeer belangrijk item binnen de pluimveehouderij, die de afgelopen jaren geconfronteerd werd met vogelgriep (H5N8 – begin 2021, H5N1 eind 2021-begin 2022, H3N1 in 2019), die bij verschillende bedrijven voor korte of langere leegstand heeft gezorgd.

In bezwaar tegen de afroaming van slapende NER kan overmacht ingeroepen worden. De landbouwer moet bewijzen voorleggen die

wijzen op een overmachtssituatie. Brand en ziektes zijn voorbeelden van overmachtsituaties.

3.56 Klopt het dat voor pluimveeNER's, de verhandelingsprijzen de afgelopen jaren tussen de 3,00 en de 6,00 EUR bedroegen?

De overheid behandelt de overnames van NER tussen landbouwers, maar kent niet de prijzen van een verhandelde NER. De overheid komt hier niet in tussen.

3.57 Op basis van welke parameters werd de uitkoopprijs van de NER's (1,00 EUR) bepaald?

Juridisch is er geen verplichting om slapende NER te vergoeden. De vastgelegde prijs van 1 euro is een politieke beslissing.

3.58 Het openbaar onderzoek naar de stikstofplannen van de Vlaamse regering is 19 april jl. gestart en duurt tot 18 juni 2022. Ofschoon het nog veel te vroeg is voor meer gedetailleerde gegevens, toch de vraag of er al eerste indicaties zijn in welke mate er opmerkingen en bezwaren worden ingediend? Van waar komen die bezwaren, vooral van landbouwers of natuurorganisaties of beide?

Het openbaar onderzoek is vorige week dinsdag, 19 april 2022, gestart en loopt tot en met vrijdag 17 juni 2022. Tot op heden werden nog geen bezwaren ontvangen.

3.59 Werden de rode bedrijven al gecontacteerd nadat ze werden aangeschreven? Zo neen, welke timing is voorzien?

a) Hoeveel rode bedrijven zijn er uiteindelijk?

Van de 58 piekbelasters (impactscore > 50% in referentiejaar 2015) werden er 41 aangeschreven. 17 piekbelasters werden niet aangeschreven wegens stopzetting, aflopen vergunning, verplaatsing, omvorming.

b) Is dat hetzelfde aantal als wanneer het stikstofakkoord werd gesloten? Zo neen, hoeveel bijkomende bedrijven kregen code rood?

Dit is hetzelfde aantal als wanneer het stikstofakkoord werd gesloten.

c) Met andere woorden klopt de bewering dat bedrijven die nooit eerder de stempel rood kregen en ook vorig jaar geen bezoek van de VLM kregen, plots een brief hebben ontvangen dat ze moeten sluiten?

Van de 41 nu aangeschreven piekbelasters ontvingen 4 exploitaties in 2014 geen 'rode' brief, maar werden wel in 2015, na herrekening, gecontacteerd met de duidelijke melding dat ze rood waren. De eind 2014 verstuurde PAS-brieven waren gebaseerd op impactscore-berekeningen gebaseerd op de emissietoestand van 2012, op een eerste versie van de zoekzones en op een raster-gebaseerde habitatkaart. De berekeningen van de impactscores in het kader van de plan-MER PAS zijn gebaseerd op de emissie- en habitattoestand 2015. Vorig jaar contacteerde de VLM gericht een groot aantal piekbelasters met enkel als doel om hen het bestaande flankerend beleid onder de aandacht te brengen.

- d) Hoe komt dat die lijst met rode bedrijven opeens aangepast is?
Zoals hierboven reeds vermeld is de lijst met de piekbelasters niet aangepast.
- e) Op basis van welke precieze criteria werd bepaald welk bedrijf een code rood krijgt?
Landbouwbedrijven met een impactscore hoger dan of gelijk aan 50% in referentiejaar 2015 zijn piekbelasters. De impactscores zijn gebaseerd op een modelmatige berekening, op basis van een aantal standaardfactoren. Het model berekent onder meer de ammoniakemissies in de stallen per exploitatie (met één XY-coördinaat voor het perceel met de stallen) waarbij rekening wordt gehouden met het staltype (ammoniakemissiarm stalsysteem versus traditioneel stalsysteem) in 2015.
- f) Zal de minister een (geanonimiseerde) lijst van de rode bedrijven per gemeente beschikbaar stellen van het Vlaams Parlement?
Een lijst met het aantal piekbelasters per gemeente kan ter beschikking gesteld worden.

3.60 Hoe zit het met de donkeroranje bedrijven? Kregen zij al een brief met de boodschap dat ze vrijwillig kunnen stoppen? Werden ze daarna al gecontacteerd?

De donkeroranje bedrijven zullen vrijwillig kunnen stoppen. Dit zal gebeuren via een call in 2023. Op dat moment zullen de donkeroranje bedrijven hierover geïnformeerd worden.

- a) Werde hun status van donkeroranje toegekend op basis van dezelfde KDW als die van de rode bedrijven? Zo neen, op basis van welke KDW dan wel?

Dit is op basis van dezelfde KDW.

- b) Wordt hen duidelijk uitgelegd op welke steunmaatregelen ze precies een beroep kunnen doen?

Bij de call in 2023 zal een oproepreglement worden gevoegd waarin de steunmaatregelen zullen verduidelijkt worden conform de conceptnota PAS (23.02.2022).

- c) Hoe wordt een donkeroranje bedrijf gedefinieerd?

Een donkeroranje bedrijf is een veeteexploitatie met een impactscore hoger dan 20% en lager dan 50%.

- d) Hoeveel donkeroranje bedrijven zijn er?

Op basis van de emissiegegevens 2020 zijn er in Vlaanderen 116 exploitaties met een impactscore tussen 20 en 50%

- e) Hoeveel oranje bedrijven zijn er in totaal?

In het PAS-referentiejaar 2015 waren er 504 'oranje' veehouderijen. Momenteel zijn er in Vlaanderen 493 exploitaties met een impactscore tussen 5 en 50%.

- f) Zal de minister een (geanonimiseerde) lijst van de donkeroranje bedrijven per gemeente beschikbaar stellen van het Vlaams Parlement?

Een lijst van het aantal donkeroranje bedrijven per gemeente kan ter beschikking gesteld worden.

3.61 De meting van de KDW's is van cruciaal belang. Hoe evalueert de minister deze manier van meten in Vlaanderen?

Eerst en vooral is het belangrijk om te onderstrepen dat KDW's iets anders zijn dan een lokale stikstofdepositie. De KDW is een eigenschap van een habitat.

KDW's zijn wetenschappelijk onderbouwde drempels, uitgedrukt in kg N per ha en per jaar, waaraan een concrete stikstofdepositie getoetst moet worden: is de depositie hoger of lager dan de KDW? Alhoewel stikstofdepositie voor de biodiversiteit de meest relevante maat is, is ze veel moeilijker te meten dan bv. luchtconcentraties van stikstofpolluenten. Om deze reden worden stikstofdeposities dus niet 'gemeten', maar afgeleid met behulp van modellen die de jaarlijkse luchtconcentraties én deposities van de

stikstofpolluenten in Vlaanderen schatten, uitgaande van de ligging en grootte van de activiteiten die zorgen voor stikstofuitstoot. Los daarvan, baten zowel INBO als VMM een reeks meetstations uit waar de depositie van stikstof op gestandaardiseerde manier jaarrond gemeten wordt. Die rekenmodellen worden uiteraard getoetst aan de meetwaarden op die locaties, en aan de atmosferische concentraties.

Wat de evaluatie van de KDW's zelf betreft, nemen we vanuit Vlaanderen deel aan internationale onderzoeksinspanningen, onder andere in het kader van het internationale luchtkwaliteitsbeleid (UNECE CLRTAP) om deze vast te stellen en regelmatig te reviseren.

3.62 Zijn er bedrijven die na een vergunde investering na 2015 rood zijn geworden om volgende redenen:

- a) Door definitieve allocatie van zoekzones?
- b) Door dat in functie van een natuurbeheerplan een nieuw biotoop werd gecreëerd dat stikstofgevoeliger is dan wat aanwezig was (bv. naaldbos dat werd gekapt i.f.v. realisatie heide)?

Zo ja, over hoeveel bedrijven gaat het?

Er zijn bij mijn diensten geen situaties bekend waarbij de impactscore van bedrijven is toegenomen tot meer dan 50% door het alloceren van habitats of het creëren van (nieuwe) biotopen.

3.63 De Oekraïense oorlog heeft gezorgd voor een sterk toenemende aandacht voor meer zelfvoorziening, lokaal verankerde en autonome voedselproductie. Dit betekent wel dat boeren toekomstperspectieven moeten hebben om dat voedsel te produceren. In welke mate zal de minister zorgen voor voldoende mogelijkheden inzake ondernemerschap voor boeren binnen de doelstellingen om de milieu-impact te verminderen?

[minister Crevits]

4 CD&V

4.1 Hoe zal binnen het departement L&V een cel ondersteuning uitgebouwd worden? Hoe zal de samenwerking tussen de VLM en deze cel concreet verlopen?

[minister Crevits]

4.2 Hoe wordt de begeleiding voorzien van individuele landbouwers voor het maken van de keuze binnen het palet van mogelijkheden?

[minister Crevits]

4.3 Hoe gaat men boeren op een kruispunt betrekken en meer ondersteunen?

[minister Crevits]

4.4 Ziet de minister individuele ontwikkelingskansen voor (jonge) bedrijven?

[minister Crevits]

4.5 Hoe ziet men de verdere uitrol van deze conceptnota? Welke timing wordt hierbij vooropgesteld? Dit voor de verschillende aspecten: uitkoopregeling, decretale verlenging vergunning, ...

[minister Crevits]

4.6 Hoe gaat men om met bestaande (aflopende) vergunningen en verlengingen?

[minister Crevits]

4.7 Zal het al dan niet succesvol zijn van de uitkoopregeling voor varkens een effect hebben op de reductieverplichting van 60% voor niet AEA stallen op bedrijfsniveau?

[minister Crevits]

4.8 Hoe zal de landcommissie versterkt worden en zal er de nodige flexibiliteit zijn om op niveau van het bedrijf oplossingen aan te bieden?

Het is wel degelijk nodig om de landcommissies te versterken en dit zal in overleg met de administratie gebeuren.

4.9 Implementatie opschorting/afroaming slapende nutriënten: hoe voorkomen dat mensen die hun bedrijfssysteem hebben aangepast vb omwille van crisis of omschakeling hierdoor benadeeld worden?

Voor deze maatregel van het afkomen van slapende NER gaat het om NER die op 01/01/2022 de afgelopen 3 jaar niet ingevuld waren met dieren. Op de ingevulde NER of anders gezegd de NER van de landbouwer die overeenstemmen met de gehouden dieren, wordt nog een marge van 10% voorzien om fluctuaties in dierbezetting op te vangen. Hierop zijn twee uitzonderingen voorzien waarbij de slapende NER niet worden afgeroomd of anders berekend worden namelijk bij overmacht of bij een belangrijke investering sinds 2017 in stallen (dierplaatsen). In bezwaar zal nagekeken worden of de crisis of de omschakeling binnen deze uitzonderingen vallen.

4.10 Worden alle veebedrijven in kennis gesteld over hun impactscore? cfr pasbrieven 2014.

De veebedrijven worden in kennis gesteld over hun berekende impactscore, zoals gekend bij de administratie, enkel bij de oproepen die zullen gebeuren.

4.11 In welke mate is het werken met een kritische depositiewaarde (KDW), waarbij deze gerespecteerd moet worden voor elk habitattype een verplichting van Europa? In welk regelgevend kader is dit opgenomen?

Op Europees niveau is er geen regelgevend kader dat het gebruik van Kritische Depositewaarden als methode expliciet oplegt of verplicht. Het gebruik van kritische drempels volgt echter wel uit de Europese verplichting om de habitattypes in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden, aangezien deze verplichting impliceert dat een goede milieutoestand moet worden gehandhaafd. Het natuurlijk milieu is immers een onderdeel van de staat van instandhouding.

De noodzaak om te werken met kritische depositiedrempels komt ook duidelijk naar voren in het Europese beleid rond luchtkwaliteit, zie o.a. de Thematische strategie inzake luchtverontreiniging (Europese Commissie) en in het Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand (UNECE: LRTAP-conventie van 1979 in Genève). Het opstellen en reviseren van kritische lasten (inclusief de empirische ranges, waarop de KDW's zijn gebaseerd) wordt gezien als een van de hoofdtaken van het Europese Coordination Centre for Effects (CCE), dat deze taken uitvoert in het kader van de UNECE LRTAP conventie. Het doet dit werk binnen het ICP Modelling and Mapping programma van de Working Group on Effects. Op de website van de CCE zijn hierover meer informatie en rapporten te vinden. Bijzonder te vermelden is dat de CCE momenteel werkt aan een grondige revisie doet van de empirische kritische lasten van Bobbink & Hettelingh (2011). Meer informatie hierover is terug te vinden op de CCE-website.

Gezien de hoge relevantie van kritische lasten voor de staat van instandhouding, werden praktische richtlijnen uitgewerkt voor het gebruik van de kritische lasten in de artikel 17 rapportage van de Habitatrichtlijn (zie bv. Whitfield & Strachan, 2011; Whitfield et al., 2011).

Op Vlaams niveau vindt het gebruik van KDW's dan ook zijn weerslag in de diverse beleidsdocumenten en modelberekeningen voor het natuurbeleid, in het kader van het Natuurdecreet.

4.12 Op welke manier is per habitattype gedefinieerd wat de staat van goede instandhouding wil zeggen in 2050? Wie heeft deze definiëring opgemaakt en welke procedure is hiervoor doorlopen? Hoe wordt deze staat van 'goede instandhouding' gemonitord? Wordt dit op het terrein in kaart gebracht of gebeurt dit aan de hand van modellen? Wat zijn de resultaten van deze monitoring en waar kunnen deze opgevolgd worden?

Art. 1 sub e) Habitatrichtlijn: De staat van instandhouding (SVI) van een natuurlijke habitat is de som van de invloeden die op de betrokken natuurlijke habitat en de daar voorkomende typische soorten inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de natuurlijke verspreiding, de structuur en de functies van die habitat of die van invloed kunnen zijn op het voortbestaan op lange termijn van de betrokken typische soorten op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

De staat van instandhouding wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- **het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en**
- **de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en**
- **de staat van instandhouding van de voor die habitat typische soorten gunstig is.**

De aan de Europese Commissie (EC) over te maken rapportagegegevens (Art. 17 Habitatrichtlijn) en de algemene beoordelingsmatrix voor de staat van instandhouding van een habitat (op het niveau van de biogeografische regio in de lidstaat) werden door de EC in overleg met de lidstaten opgesteld en in 2005 goedgekeurd door het Habitats Committee (comité ingesteld conform Art. 20 Habitatrichtlijn). Na elke rapporteringsperiode zijn wijzigingen aan de rapportageformulieren mogelijk in functie van een betere harmonisatie van de gegevensstromen (initiatief: EC in overleg met de lidstaten). De 'general evaluation matrix' is ongewijzigd gebleven sinds 2005.

Een gunstige staat van instandhouding op het niveau van een biogeografische regio in de lidstaat vereist (Annex E van DocHab 04-03/03-Rev.3):

- een stabiel of toenemend areaal, niet kleiner dan het 'gunstig referentieareaal'; en
- een stabiele of toenemende oppervlakte, niet kleiner dan de 'gunstige referentieoppervlakte' en zonder significante wijzigingen in het verspreidingspatroon binnen het areaal; en
- structuur en functies (incl. typische soorten) in goede conditie en zonder significante verslechtingen / drukken; en
- excellente / goede toekomstperspectieven (geen verwachte significante impact door bedreigingen), waarbij de levensvatbaarheid op lange termijn verzekerd is.

De goede conditie van de structuren en functies (= habitatkwaliteit = lokale staat van instandhouding (LSVI) van een habitat op een locatie) wordt weergegeven door de LSVI-beoordelingstabellen. Deze tabellen werden opgesteld door INBO op basis van wetenschappelijke literatuur en expertkennis en onderworpen aan een wetenschappelijke toetsing door een commissie van professoren en experts. De tabellen vormen de weergave van de beste beschikbare wetenschappelijke kennis omtrent de noodzakelijke kenmerken voor het duurzaam voortbestaan van een habitat op een locatie. (Rapport: LSVI versie 3, zie <https://doi.org/10.21436/inbor.14061248>).

De monitoring van de staat van instandhouding van habitats in Vlaanderen gebeurt door metingen op het terrein, enerzijds door kartering van habitatlocaties (BWK-Habitatkaart, <https://doi.org/10.21436/inbor.18840851>), anderzijds door steekproeven voor de bepaling van de habitatkwaliteit (LSVI; <https://www.vlaanderen.be/inbo/natura-2000-monitoring/monitoring-habitatkwaliteit/>). De steekproeven geven een statistisch onderbouwde beoordeling van de habitatkwaliteit op niveau Vlaanderen. Een individueel steekproefpunt is niet representatief voor de toestand van een volledige habitatvlek of een gebied. Indicatieve informatie over de lokale SVI van een habitatlocatie is vaak wel af te leiden uit de habitatkartering als gevolg van de gestandaardiseerde karteermethodiek

[\(https://www.vlaanderen.be/inbo/de-biologische-waarderingskaart/bwk-handleiding-veldsleutels/\)](https://www.vlaanderen.be/inbo/de-biologische-waarderingskaart/bwk-handleiding-veldsleutels/).

De resultaten van de monitoring van de habitats worden ontsloten via de Natuurindicatoren, in publicaties en op Europese websites. De recentste rapportage betrof de periode 2013-2018. Nuttige links zijn te vinden op deze pagina:

<https://www.vlaanderen.be/inbo/natura-2000-regionale-toestand-van-soorten-en-habitats/>.

4.13 De allocatie van een IHD-doelstelling bepaalt voor een bijzonder groot deel de impact op de omgeving. Vlaanderen had deze oefening nog niet afgerond en werkte daarom met zoekzones. Hoeveel allocaties zijn er gebeurd sinds halfweg 2019 en hoeveel ha zoekzones zijn hiermee geschrappt? Hoeveel ha zoekzones zijn er vandaag nog meegerekend in de scenariomodellerings enerzijds en anderzijds voor de huidige berekeningen van de impactscores voor bedrijfsactiviteiten? Wanneer zullen deze zoekzones opgeheven zijn en hoe wordt hier rekening mee gehouden?

De allocatie van natuurdoelen door middel van natuurbeheerplannen is een continu proces. Momenteel is er echter geen rechtstreekse link naar de afbakening van (voorlopige) zoekzones.

Een eerste versie van de voorlopige zoekzones werd opgemaakt in 2014, een tweede in 2015. Deze laatste (de 'voorlopige zoekzones v0.2') zijn nog steeds in gebruik, onder meer bij de scenarioberekeningen voor de PAS en berekeningen van de impactscoretool. Ze beslaan een oppervlakte van 77.345 ha. Volgens de planning van 2014-2015 moesten de voorlopige zoekzones toegepast worden, in toepassing van de Omzendbrief passende beoordeling en de praktische wegwijzers voor eutrofiëring en verzuring via de lucht, in afwachting van de vaststelling door de Vlaamse regering van managementplannen Natura 2000.

De voorlopige zoekzones worden gebruikt als ruimtelijk hulpmiddel binnen de SBZ-H bij de motivering van beslissingen, bv. in passende beoordelingen of de goedkeuring van natuurbeheerplannen. Waar relevant kunnen geval per geval, bijkomende of nieuwe elementen mee in overweging genomen worden indien deze bijdragen aan de kwaliteit van de motivering.

4.14 Op welke wijze is per sector (land- en tuinbouw, verkeer, industrie, huishoudens, energie) berekend wat de opname van stikstof (ammoniak en NOx) is, maw waardoor stikstof circulair wordt verwerkt. Graag weergave per sector tov de stikstofemmissies, evoluerend in de tijd. Op welke manier is dit meegenomen in modelleringen en de voorgestelde beleidslijnen?

De Vlaamse emissie-inventaris lucht, die jaarlijks door de VMM opgemaakt wordt, wordt enkel de totale uitstoot (emissie) van stikstof (ammoniak en stikstofoxiden) door de vermelde sectoren. Input-outputbalansen per sector, en eventuele aspecten van circulariteit of intern hergebruik, is in deze niet meegenomen – wegens niet relevant voor de luchtkwaliteit of depositie van stikstof.

‘Rode bedrijven’:

4.15 Steeds is gesteld dat deze bedrijven reeds op de hoogte waren. Na het versturen van brieven blijkt niets minder waar. Hoe komt dit? Waar zit de fout en hoe wordt dit recht gezet?

Van de 41 nu aangeschreven piekbelaster-veehouderijen ontvingen vier exploitaties in 2014 geen ‘rode’ PAS-brief; deze werden naderhand alsnog individueel gecontacteerd. De eind 2014 verstuurde brieven waren gebaseerd op impactscore-berekeningen uitgaande van de emissietoestand van 2012, van een eerste versie van de zoekzones en van een raster-gebaseerde habitatkaart. De berekeningen van de impactscores in het kader van de plan-MER PAS zijn gebaseerd op de emissie- en habitattoestand in het PAS-referentiejaar 2015.

4.16 Er is op geen enkele manier meegegeven op welke wijze, met welke gegevens deze impactscore van deze bedrijven is berekend. Op welke wijze en wanneer zullen deze bedrijven hiervan op de hoogte gebracht worden? Hoe zijn deze berekeningen gebeurd, wanneer zijn ze uitgevoerd of hoe is de lijst opgemaakt? Kunnen (wanneer) de bedrijven een afschrift van deze berekening bekomen, cfr. de berekeningen met de impacttool?

De impactscores werden berekend met behulp van een atmosferisch dispersiemodel, op basis van een aantal standaardfactoren.

De impactscores werden berekend voor de emissie- en habitattoestand voor het jaar 2015. Hierbij werden onder meer de ammoniakemissies in de stallen per exploitatie (met één XY-coördinaat voor het perceel met de stallen) berekend waarbij rekening werd gehouden met het staltype (ammoniakemissiearm

stalsysteem *versus* traditioneel stalsysteem) en dierbezetting in 2015.

[De technische specificaties zijn online beschikbaar op de website van dOMG

(https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/IMPACT_Handleiding_v2.1_DEF.pdf).

4.17 Hebben de twee betrokken mestverwerkingsbedrijven (beschreven als piekbelasters) ook reeds een schrijven ontvangen?

Daarnaast wordt gesproken van 18 verwerkers die bijkomende inspanningen moeten doen. Hebben deze ook reeds een schrijven ontvangen?

Het vermoeden leeft dat de verwerkende activiteit veelal verweven is met het landbouwbedrijf. Mag er vanuit gegaan worden dat de verwerkende activiteit en de rest van de landbouwactiviteiten steeds apart behandeld wordt? Maw de 30% reductie die moet gerealiseerd worden gaat over de verwerkende activiteit en niet de eventuele aanwezige veehouderijactiviteiten? In de nota's wordt verwezen naar de mogelijkheden van luchtbehandelingsinstallaties. Hoe wordt omgegaan met het feit indien de installatie reeds uitgerust is met een luchtwassysteem?

De twee mestverwerkers-piekbelasters werden nog niet aangeschreven.

De 18 mestverwerkers waarnaar u verwijst, betreft alle installaties die in 2015 een emissie hadden groter dan 1 ton NH₃/jaar (uit mestverwerking) en een impactscore >0,1%. Samen waren ze in 2015 goed voor 98% van de sectoruitstoot in Vlaanderen.

Voor deze installaties wordt, waar relevant, de landbouwactiviteit en de mestverwerkende activiteit apart van elkaar beschouwd in de emissieberekening. De 30% emissiereductie heeft betrekking op de mestverwerkingsactiviteiten, en niet op eventuele landbouwactiviteiten.

In de berekening met het emissiemodel ammoniak Vlaanderen (EMAV2.1) wordt op dit ogenblik nog geen rekening gehouden met eventuele emissie-reducerende maatregelen die op deze installaties toegepast worden. Momenteel loopt er een screening van al deze installaties om alle procesonderdelen accuraat in beeld te brengen.

4.18 Op welke manier zal de opkoopregeling varkens in rekening gebracht worden als inspanning voor de vooropgestelde doelstelling voor specifiek de varkenssector en dus ter ontlasting

van de blijvende bedrijven? In de stukken voor het openbaar onderzoek wordt gesproken over een doelstelling om de omvang van de varkensstapel met 30% te reduceren. Hoeveel zou de bedrijfsdoelstelling (60% op niet-AEA stal) in dat geval kunnen dalen?

De beide maatregelen gelden elk apart. De doelstelling om de varkensstapel met 30% te reduceren geeft geen aanleiding tot een bijstelling van de doelstelling die op individueel bedrijfsniveau dient behaald te worden. Alle bestaande bedrijven die dieren houden in niet-AEA stallen dienen uiterlijk tegen 2030 een reductie van 60% op stalniveau te realiseren.

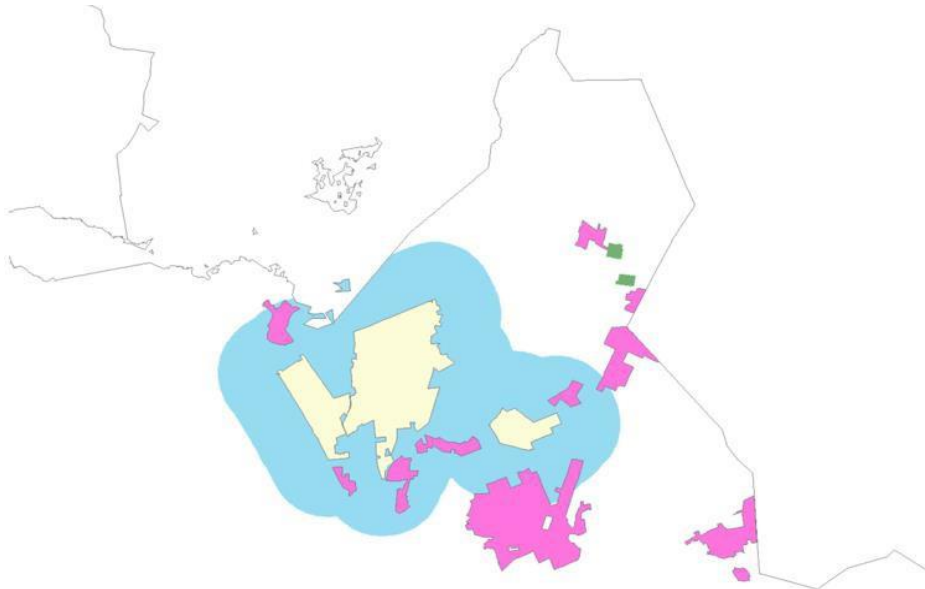
- 4.19** Voor melkvee en vleesvee wordt een deelsectordoelstelling van 15% emissiereductie ingeschreven tov 2015, m.a.w. volgens actuele toestand (2019) een inspanning van 23,7%. In het plan-MER wordt als maatregel opgelegd dat elk bestaand melkvee- en rundveebedrijf een maatregel uit de PAS-lijst met een minimaal rendement van 5% moet nemen tegen 2025. Begin 2026 wordt een evaluatie van de deelsector doorgevoerd en indien men niet halfweg zit, worden bedrijven die geen maatregelen van minstens 15% hebben genomen ingekort op actieve NERs. Dit lijkt een grote discrepantie tussen de doelstelling op sectorniveau, de opgelegde maatregel op bedrijfsniveau én de zeer snelle evaluatie in 2026. Hoe is vanuit beleidsoogpunt berekend en/of overwogen dat dit gerealiseerd kan worden? Hoe biedt men bedrijven die de verwachte investeringen gaan doen ook hun businessmodel klopt en maw niet geconfronteerd worden dat ze hun stal maar gedeeltelijk mogen bezetten door niet voorziene extra kortingen in NER's? Is de evaluatie in 2026 ook van toepassing voor de mestkalveren (reductiedoelstelling 20% tegen 2030)?

De verschillende PAS-technieken die beschikbaar zijn voor rundvee kunnen worden ingezet door de veehouders. Niet elke maatregelen noopt tot aanpassingen van de stal of de bedrijfsvoering. De bedrijfsleider kan zelf kiezen welke maatregel wordt genomen. Het te behalen reductiepercentage kan behaald worden door bijvoorbeeld meer weidegang te voorzien. Elke genomen maatregel (ook als die al in voege was) kan worden meegenomen in de door te voeren reducties.

- 4.20** Turnhouts Vennengebied: Wat zijn de precieze contouren van het gebied dat gevat wordt voor een specifieke regeling en hoe

is/wordt dat precies vastgelegd? Het beschikbaar kaartje, alsook een straal van 20km (rond wat?) is vaag.

In het PAS-document is een kaartje opgenomen dat het maatwerkgebied Turnhout duidelijk definieert. Het gaat om 14 deelgebieden van het Habitatrichtlijngebied 'Turnhouts Vennengebied' én een 2-km zone rond drie deelgebieden van hetzelfde Habitatrichtlijngebied Turnhout.

Figuur 3.3. Maatwerkgebied Turnhout en werkingsgebied van intendant: [geel] drie SBZ-H deelgebieden met instandhoudingsdoelstellingen voor 3110 (en evt. 3130), [fuchsia] elf SBZ-H deelgebieden met instandhoudingsdoelstellingen voor 3130, en [blauw] 2-km zone rond de drie SBZ-H deelgebieden met IHD voor 3110 (BE2100024-3, BE2100024-5, BE2100024-7).

4.21 De emissies van stikstof zijn opgedeeld in de sectoren huishoudens, industrie, energie, verkeer, offroad, land- en tuinbouw en handel en diensten.
Hoe wordt transport gemodelleerd en wanneer is er laatst een update van de modellen geweest? Welke transportvormen vallen hieronder? Auto- en vrachtverkeer, maar ook vliegverkeer en transport over de waterwegen?

Onder de sector 'transport' zitten de emissies van volgende transportmodi vervat: wegverkeer, luchtvaart, zeescheepvaart, binnenscheepvaart en spoorverkeer. Gedetailleerde informatie over de berekening van de verschillende emissies is terug te vinden op de website van VMM (<https://www.vmm.be/lucht/evolutie-luchtkwaliteit/hoe-wordt-de-uitstoot-berekend#section-3>). De VMM streeft ernaar om steeds de meest actuele emissiefactoren en

rekenmodellen te gebruiken en volgt (internationale) ontwikkelingen hierrond actief op.

4.22 In welke mate heeft het PAS-akkoord een invloed op VEN-gebieden en de beoordeling van de stikstofimpact op deze bij vergunningverlening?

Het ANB past momenteel in VEN het PAS-kader toe om na te gaan of onvermijdbare en onherstelbare schade wordt veroorzaakt.

4.23 Bij de budgetten in de conceptnota wordt gesproken over natuurherstel. In de conceptnota is niets terug te vinden over de inspanningen van de herstelmaatregelen. Wat zijn de doelstellingen en vastgelegde maatregelen op dat vlak? Welke doelen moeten bereikt worden en op welke duurzame manier realiseren zij dan ook de doelstellingen? Op welke manier worden deze gemonitord en gekwantificeerd. Op welke manier draagt dit bij tot het creëren van ontwikkelruimte voor de verschillende sectoren?

Het natuurherstel of de stikstofsaneringsmaatregelen wordt uitvoerig beschreven in Hoofdstuk 5 ('Stikstofsanering') van de Programmatische Aanpak Stikstof, die in openbaar onderzoek is gebracht. Deze saneringsmaatregelen zullen uitgevoerd via de natuurbeheerplannen en via gebiedsgerichte projecten. Daarbij wordt steeds beoogd om maximaal de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en is voorzien in monitoring van voortgang en resultaten. De natuurbeheerplannen moeten daarbij een duurzaam beheer garanderen, eventueel na de uitvoering van inrichtingsmaatregelen in het kader van een gebiedsgericht project. Indien alle instandhoudingsdoelstellingen voor een SBZ-H gealloceerd zijn, kunnen de voorlopige zoekzones in dat SBZ-H opgeheven worden.

5 Groen

5.1 Welke AEA systemen (of combinaties van systemen) beantwoorden volgens de minister om in orde te zijn met de 60% reductie? Welke niet?

Luchtwassers en biobedden voldoen aan de vereiste van 60% reductie en kunnen ingezet worden op varkens- en pluimveestallen.

- **Biggen: alle AEA-systemen**
- **Kraamzeugen: 5 van de 6 AEA-systemen**
- **Zeugen (dek en drachtstallen): 1 van de 10 AEA-systemen**

- **Vleesvarkens: afhankelijk van huidig hokoppervlak per dier: 1 van de 8 AEA-systemen of 8 van de 8 AEA-systemen**
- **Slachtkuikens: 4 van de 10 AEA-systemen, maar in combinatie met PAS-maatregelen voldoen nagenoeg alle AEA-systemen**
- **Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren: geen enkel AEA-systeem**
- **Slachtkuikenouderdieren: 4 van de 6 AEA-systemen**
- **Legkippen: alle AEA-systemen**
- **Opfokpoeljen van legkippen: 4 van de 8 AEA-systemen**

5.2 De veehouders die reeds hebben geïnvesteerd in AEA stallen moeten voor die stallen geen nieuwe investeringen doen. Nochtans zijn die AEA stallen in de meeste gevallen niet in staat om een reductie van 60% te realiseren. Wil dat dan zeggen dat een stalsysteem dat bv voor 25% reductie zorgt in orde is? Meer bepaald staat er dat investeringen in AEA na 2015 niet moeten worden herdaan. Wat betekent(dat precies? Wat met de AEA stallen van daarvoor? Hoe gaat u problemen vermijden tussen veehouders met bestaande AEA stallen die een lagere reductie realiseren maar vrijgesteld worden van bijkomende investeringen, en veehouders die nu verplicht worden tot investeringen voor een reductie tot 60%?

De vuistregel voor opname op de AEA-lijst was steeds: $\pm 50\%$ reductie.

5.3 Bestaande systemen (zelfs luchtwassers) leveren helemaal geen -60%. De modellen en berekeningen kloppen helemaal niet met de feitelijke uitstoot. Hoe gaat men dan de -60% berekenen van de nieuwe investeringen.

De berekening van het toegekende reductiepercentage zal gebeuren op basis van de PAS-lijst die wordt bijgesteld door het WeComV. Aan de toegekende reductiepercentages zijn ook voorwaarden verbonden m.b.t. een goed ontwerp en dimensionering alsook een goede opvolging en onderhoud. Dit zijn cruciale aspecten om de toegekende reductiepercentages ook in de praktijk te realiseren.

5.4 Wat betekent dit alles voor de toekomst van de varkens en pluimveehouderij, Hoe zal die obv dit akkoord evolueren? Is er een impactstudie gemaakt van de economische effecten, Welke is daarvan het resultaat?

[minister Crevits]

5.5 Welke is de stal- en/of bedrijfsgrootte voor zowel de varkenshouderijen als de pluimveehouderijen waarbij een investering in reductiemaatregelen financieel haalbaar is? Welke parameters worden daarvoor gebruikt? Van welke prijsniveau's gaat men daarbij uit?

[minister Crevits]

5.6 Hoeveel bedrijven worden door deze maatregel getroffen? Welke is het totaal aan investeringen die de sector zal moeten opbrengen?

[minister Crevits]

De sanering

5.7 Het akkoord voorziet een verhoogde financiële compensatie voor de rode bedrijven naarmate men sneller stopt. Is er enig idee hoeveel bedrijven hiertoe bereid zouden zijn? Welke is dan de financiële implicatie?

Wellicht kan dit gaan om 1 op de 3 bedrijven, afhankelijk van de leeftijd van de bedrijfsleider en de resterende looptijd van de vergunning. Deze bedrijven ontvangen dan een hogere vergoeding van 10% tot 20%.

5.8 Het akkoord gaat uit van een reductiedoelstelling op sectorniveau. Welke zijn de gegevens waarvan men vertrekt? Is er maw een nulmeting? Hoe is die tot stand gekomen? Heeft de minister vandaag een correct beeld van de emissies van de verschillende sectoren? Waarop zijn die gebaseerd? In hoeverre stemmen die overeen met de realiteit? Hoe gaat men de gerealiseerde reducties meten?

Het vertrekpunt voor de reductiedoelstellingen zijn emissies zoals ingeschat door de emissie-inventaris lucht van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Als referentiejaar werd 2015 genomen, te beschouwen als 'nulmeting'. 2015 was een stabiel meteojaar, wat wenselijk is voor modelinschattingen. De emissies van de verschillende sectoren (landbouw, transport, industrie, huishoudens, handel en diensten, energie en offroad) worden jaarlijks ingeschat door de emissie-inventaris lucht. Deze emissies zijn gebaseerd op inputdata en rekenfactoren. Beide zijn gebaseerd op de best beschikbare activiteitsdata en wetenschappelijke inzichten van dit moment. De emissie-inventaris tracht deze steeds naar best vermogen zo actueel mogelijk te houden. Zo zijn inputdata van de landbouwemissies afkomstig van de mestbankaangiftes. Ze omvatten o.a. de effectieve dieraantallen, de in de praktijk aanwezige stalsystemen (al of niet ammoniakemissiearm, aanwezigheid

luchtwasser, PAS maatregel), mesttransporten. Rekenparameters zijn o.a. afkomstig van de bijlage bij het richtlijnenboek landbouwdieren, conventionele en AEA-lijst en PAS-maatregelen. Daar gewerkt wordt met de reële landbouwsituatie benaderen die sterk de realiteit. Op activiteitsdata en rekenfactoren zit steeds een bepaalde onzekerheid. De emissie-inventaris lucht doet er alles aan deze onzekerheden zoveel mogelijk te beperken.

In lijn met de verplichte rapportering over de staat van instandhouding van Europese habitattypen en soorten, wordt voor de PAS voorzien in een opvolgings-, evaluatie- en bijsturingsaanpak.

- Via een jaarlijkse voortgangsmonitoring en -rapportering worden zowel de stikstoftoestand als de uitvoering van de PAS-maatregelen opgevolgd.
- De voortgang en de effectiviteit van de maatregelen, net als het globale doelbereik, worden tweejaarlijks geëvalueerd, met bijsturingsmogelijkheid op maatregelenniveau om hun voortgang en doelbereik op schema te houden.
- Een voortgangsmonitoring van de gerealiseerde reductie van emissie en depositie en van de maatregelen, is ook vereist om de drempelwaarden die gebruikt worden in de beoordelingskaders tweejaarlijks te kunnen evalueren.
- Zesjaarlijks wordt een grondige evaluatie en, waar nodig, een bijsturing van de PAS voorzien.

5.9 Hoe gaat men de reductie van 60% tegen 2030 afdwingen? Wat gaat men doen met bedrijven die er niet in geslaagd zijn om die reductie te realiseren? Wat gaat men doen met bedrijven die financieel niet in staat zijn om de nodige investeringen te doen? Er is een zeer reële kans dat er tegen die tijd opnieuw een crisis plaats vindt in de varkenssector. Wat met de bedrijven die dan financieel moeilijk zitten?

[Minister Crevits]

5.10 Op welke manier gaat u vermijden dat er investeringen worden gedaan, zwaar ondersteund door de Vlaamse overheid, die naderhand de veehouder in financiële moeilijkheden brengen? Welke afspraken zijn daarover binnen de regering gemaakt?

[Minister Crevits]

5.11 Er wordt voorzien in een aparte/bijkomende uitstapregeling voor de varkenshouders. Dat is een goede zaak en een belangrijke vraag

vanuit de sector zelf. Maar waarom alleen voor de varkens? Ook in andere delen van de veehouderij zijn er waarschijnlijk ondernemers die willen uitstappen. Ligt de focus hier niet uitsluitend op stikstof? Wat met klimaatuitdaging?

[Minister Crevits]

5.12 Voor melkvee wordt een reductie verwacht van bijna 25%. Sinds de afschaffing van de kwota is onze melkveestapel met een gelijkaardig percentage gegroeid. Heel vaak gaat dat over heel grote stallen, vaak ook over buitenlandse investeerders. Welke zal de impact zijn op de sector? Is hier een socio-economische impactanalyse gebeurd? In het reductiepercentage worden voor de melkveehouderij reducties door de bestaande AEA stallen meegenomen. Welk aandeel van de te behalen reductie is er daardoor vandaag reeds gerealiseerd? Welk aandeel moet er nog bijkomend gerealiseerd worden?

[Minister Crevits]

5.13 Op welke manier wordt vermeden dat veehouders zich laten uitkopen en dan nadien opnieuw een veebedrijf opstarten?

De NERs worden samen met de stopzetting ingeleverd. Daarnaast dient in het geactualiseerde vergunningenbesluit de nodige duiding opgenomen zodat duidelijk blijkt dat dit bedrijf zich heeft laten uitkopen en dat het dient te voldoen aan de daarbij horende voorwaarden.

5.14 Indien in 2026 we niet halfweg de reductiedoelstelling zijn, dan wordt voorzien in het opkopen van NER's. Kan u dat wat verder toelichten?

[Minister Crevits]

5.15 Voor bedrijven die biologisch werken is er een correctiemechanisme opgenomen wat een goede zaak is. Maar het is onduidelijk wat de voorwaarden zullen zijn voor nieuwe bio-bedrijven. Gezien het Europese beleid zal het aandeel bio moeten toenemen. De conceptnota vermeldt dat voor vergunningen voor nieuwe inplantingen (van biolandbouwbedrijven) ze zullen worden beoordeeld volgens generiek kader? Wat wil dat zeggen? Hier dan geen correctiemechanisme?

[Minister Crevits]

Vergunningen

5.16 Loutere hernieuwingen zonder meer uitstoot en met toepassing AEA etc geen probleem en geen passende beoordeling? Wat betekent

dat precies? Kunnen bedrijven nog meer dieren hebben? Vraag dus of de -60% betrekking heeft op de totale uitstoot van een bedrijf of op de uitstoot van een stal.

Bestaande bedrijven van wie de vergunning de komende jaren afloopt, kunnen opnieuw vergund worden zonder een passende beoordeling te moeten ondergaan, op voorwaarde dat ze geen netto bijkomende stikstofuitstoot veroorzaken en ze de verplichtingen binnen het G8-scenario respecteren. Een hervergunning voor een bestaand varkensbedrijf in een niet-ammoniakemissiearme stal kan bijvoorbeeld slechts worden verleend indien de inrichting de reductievermindering van -60% van de emissies realiseert in de aanvraag.

5.17 Significantiekader NH₃ veehouderij en mestverwerking:

- Uitbreidingen zijn mogelijk:
 - Onder 0,025 altijd OK
 - Tussen 0,025 en variabel: vergunbaar afhankelijk van de reeds gerealiseerde reductie. Hoe gaat dit worden bepaald? Vanaf welke reductie kan er terug uitgebreid worden? Is dat dan de reductie op sectorniveau die in aanmerking wordt genomen? Wat als we in een bepaalde zone zitten waar we al onder de KDW zitten (bv door sanering) maar de sector nog niet aan de vereiste reductie zit? En omgekeerd: sector haalt haar doelstelling, maar in een bepaald gebied zit je nog boven de KDW?
- Interne saldering: kan u toelichten vanaf wanneer interne saldering mogelijk wordt? Onder welke precieze omstandigheden kan dit voor welk bedrijf?

In de conceptnota is het algemeen principe opgenomen van interne saldering. Dit dient geval per geval te worden geëvalueerd. Het algemeen principe is dat indien er ingrepen worden voorzien die de emissie meer reduceren dan vereist, deze 'vrijgekomen' ruimte op het bedrijf mag worden ingevuld.

Het gebruik van drempelwaarden

5.18 De Europese richtlijn zegt: maatregelen moeten wel degelijk zijn uitgevoerd vooraleer je ze mag meetellen (en dus in de bereikte reductie meerekenen). De interpretatie in de conceptnota vertaalt dit als: het is verdedigbaar dat de reductiemaatregelen kunnen worden aanzien als zijnde 'daadwerkelijk uitgevoerd' indien ze effectief in de regelgeving zijn verankerd en worden uitgevoerd'. Onduidelijk of 'worden uitgevoerd' betekent dat ze zullen worden uitgevoerd dan wel of ze al gerealiseerd en in werking zijn. Kan u dit verder

preciseren? Dit is uitermate belangrijk omdat hiermee de aanpak juridisch valt of niet.

De Europese Habitatrichtlijn zegt daar niets over. Wel heeft het Hof van Justitie in zijn arrest van 7 november 2018 over de Nederlandse PAS geoordeeld dat dergelijke maatregelen enkel in de passende beoordeling mogen worden meegenomen voor zover de verwachte voordelen van die maatregelen vaststaan, onder andere omdat de maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Wat “daadwerkelijk uitgevoerd” betekent, is voor interpretatie vatbaar. Er zijn echter goede redenen om aan te nemen dat dit het geval is wanneer de maatregelen een dwingend karakter hebben, voldoende concreet in regelgeving zijn verankerd en de inwerkingtreding ervan vastligt. Als de voorwaarde dat de maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd, enkel zou betekenen dat de reducties al effectief moeten hebben plaatsgevonden, dan is die voorwaarde overbodig want dan zou dit reeds tot uiting komen in de referentiesituatie (door een daling van de achtergronddepositie) en zou er sowieso al rekening mee worden gehouden. Bovendien heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat vooraleer er sprake kan zijn van het vaststaan van de voordelen, de maatregelen niet alleen daadwerkelijk uitgevoerd moeten zijn, maar ook dat de voordelen ervan met zekerheid in kaart kunnen worden gebracht of gekwantificeerd. Welnu, ook deze tweede voorwaarde zou overbodig zijn als het ‘daadwerkelijk uitgevoerd’ zijn (de eerste voorwaarde) uitsluitend zou betekenen dat de reducties al gerealiseerd moeten zijn.

De Nederlandse Raad van State heeft in een arrest van 29 mei 2019 aan het PAS-arrest van het Hof van Justitie dezelfde interpretatie gegeven. De Nederlandse Raad van State heeft in dat arrest de Nederlandse PAS wel onderuit gehaald, maar wat betreft het vaststaande beleid deed ze dat niet omdat de verwachte depositiedalingen ingevolge dat beleid nog niet in de praktijk zijn gerealiseerd, maar wel omdat ze niet met zekerheid in kaart konden worden gebracht of gekwantificeerd. Daarbij werd melding gemaakt van vrijwillige maatregelen waardoor de plaats en het tempo van de daling afhankelijk is van de keuzes die individuele consumenten en bedrijven maken om al dan niet gebruik te maken van de betrokken regelingen. Dat is niet het geval met maatregelen die bedrijven verplichten om bepaalde maatregelen met een bepaalde reductiepercentage te nemen tegen een bepaald jaar.]

5.19 Tabel met de verwachte reducties per maatregel

Belangrijkste maatregelen: Reductie stalemissies via AEA: 45%, Stopzetting 19%, Maatregelen luchtbeleidsplan en MAP6+: 17%, BAU:

9%. Samen is dat 90%. Kan u deze cijfers verder toelichten? Welke zijn de achterliggende aannames? Kan u inzage geven in de achterliggende tabellen en berekeningen? Bv BAU zorgt voor een reductie van 9%, daar waar er de laatste 10 jaren nog amper een reductie is geweest. Waarom zou dat nu anders zijn?

De Vlaamse Regering heeft geopteerd voor een emissiereductiescenario, waarbij de totale emissiereductie-opgave 2030 voor ammoniak vanuit de land- en tuinbouw 17,2 kton bedraagt. 27% daarvan realiseren we via emissiereducties bij bemesten en beweiden, 77% via stalemissies en 4% via mestverwerking. Samen 100%.

Huidige beleidsmaatregelen, zoals AEA bij nieuwbouw en emissievrije aanwending van dierlijke mest, moeten tegen 2030 leiden tot een verminderde jaaremissie van 1.630 ton ammoniak. Dit komt overeen met 9% van de totale opgave.

5.20 NER

- Er zijn 52,5 miljoen slapende NER's uitgereikt. Het doel is om er 41 miljoen van uit de markt te halen.
- Slapende NER's waarvoor een vergunning is gegeven waarvoor sinds 2017 is geïnvesteerd worden niet ingekort. Waarom niet?

Bij landbouwers die de laatste 5 jaar geïnvesteerd hebben, worden de slapende NER niet geannuleerd. Voor deze groep is er een aparte regeling. Deze landbouwers zijn aan het investeren hebben mogelijks hun NER nog niet volledig ingevuld met dieren. Hierdoor zouden bij deze landbouwers onterecht NER worden afgeroomd.

- Slapende NER's omwille van overmacht ook niet. Wat is overmacht? Brand, ziekte-uitbraak, ... maar ook corona? Slechte marktprijzen waardoor tijdelijke afbouw? Tijdelijk minder dieren omwille van...

In bezwaar tegen de afoming van slapende NER kan overmacht ingeroepen worden. De landbouwer moet bewijzen voorleggen die wijzen op een overmachtssituatie. Brand en ziektes zijn voorbeelden van overmachtsituaties. Redenen van economische aard geven geen aanleiding tot overmachtsituaties.

De link met de ruimere uitdagingen van de veehouderij

Daar waar we adviezen horen die er juist op wijzen om minder te gaan investeren in harde infrastructuur, wordt het investeringspercentage voor stallenbouw nog verder verhoogd tot 65% investeringssteun voor jonge boeren. Wat we moeten vermijden is dat we investeren in een veehouderij die:

- Maatschappelijk niet kan beantwoorden aan de uitdagingen naast stikstof. Wat met klimaat, dierenwelzijn de mestproblemen,... Daar wordt in deze conceptnota geen rekening mee gehouden
- Zich baseert op een verdienmodel dat meer en meer onder druk komt en waarvan het zeer de vraag is of het in de toekomst in staat zal zijn om op een wereldmarkt te overleven.

5.21 Wat met 2030 richting 2045? Daarover zegt de conceptnota niets, daar waar de investeringen die hier worden voorzien en die ook heel sterk worden ondersteund zich tot op de datum van 2045-2050 zullen moeten terugbetalen.

[Minister Crevits]

5.22 Hoe vermijden dat we als maatschappij ook de volgende jaren veel miljoenen gaan investeren in een sector die in de huidige vorm niet levensvatbaar is?

[Minister Crevits]

5.23 Wat is de link met GLB Strategisch plan? Link met Green deal?

[Minister Crevits]

5.24 Toepassingskader is beperkt tot eutrofiering en verzuring via de lucht.!! Dus bv niet via het water!!!

[Minister Crevits]

PAS-nota

5.25 Hoe kan verklaard worden dat de transportsector een stijging van ammoniakemissies zal laten opmeten in 2030 tov 2015? De toename zou 75 ton N zijn, wat overeenkomt met 91 ton ammoniak. (p. 35)

De toename is te wijten aan de bijkomende ammoniakuitstoot van wegverkeer met verbrandingsmotoren. Voor de reductie van de uitstoot van stikstofoxiden wordt zowel bij benzinemotoren (met driewegskatalysator) als bij dieselmotoren (met selectieve catalytische reductie, SCR) technologie gebruikt waarbij ammoniak wordt vrijgesteld. De (beperkte) toename in ammoniakuitstoot komt voort uit het feit dat in 2030 netto een hoger aandeel van het wagenpark zal uitgerust zijn met deze technologieën dan in 2015.

5.26 Er wordt gesteld dat een impact die niet zorgt voor een overschrijding van de KDW telkens 0 is en de beoordelingskaders hierop niet van toepassing zijn. Dit gaat in tegen heel wat beoordelingskaders in verschillende milieudisciplines (bijvoorbeeld de beoordelingskaders in MERs). Dit wil concreet zeggen dat een

bepaalde vergunningsaanvraag zonder enige vraag bij de impact de volledige resterende stikstofruimte kan innemen, ongeacht of die impact nog gemilderd kan worden of niet? (p. 64)

De formulering van de vraag klopt niet. Een emissiebron heeft een impactscore nul t.a.v. habitats waarvan de KDW niet overschreden wordt door de gezamenlijke depositie van bron + achtergrond. Het concept 'stikstofruimte' wordt niet gehanteerd in de Vlaamse PAS. Een vergunningsaanvraag met N-uitstoot moet niet alleen voldoen aan het beoordelingskader, maar moet – ongeacht haar impactscore- ook steeds voldoen aan de generieke PAS-maatregelen en aan alle andere milieunormen en -prestaties die aan de orde zijn.

5.27 Is de 20 km grens tot waar beoordeling nodig is, zoals gedefinieerd als toetszone, wetenschappelijk onderbouwd? (p. 64)

Ja, die grens is wetenschappelijk onderbouwd. In de huidige Vlaamse context heeft geen enkele Vlaamse emissiebron buiten de toetszone van 20-km een impactscore hoger dan de voorgestelde de minimis-drempels.

5.28 Bij de beoordeling van emissies waarbij een deNOx-techniek wordt toegepast wordt dit enkel beoordeeld volgens het NOx-kader indien de techniek zorgt voor impactscore met SCR die kleiner is dan die zonder SCR. Geldt dit dan in elke toetszone, of geldt die voor de globale impactscore? (p. 67)

Een impactscore wordt steeds berekend op basis van de toetszone; er bestaat niet zoiets als een globale impactscore.

5.29 Bij de bepaling van de impactscore bij de uitbreiding van mobiliteitsinfrastructuur staat nog als open vraag of bestaande emissies moeten meegerekend worden. Waarom staat deze vraag nog open met een indien ja/indien nee? Hoe wordt een concreet uitbreidingsproject dan geëvalueerd? (p. 71)

Dat is geen open vraag, die JA/NEEN is onderdeel van een beslisboom die onderdeel is van het beoordelingskader.

5.30 Vanwaar de keuze om bij industriële emissies wel met een 1 % en 5 % drempel te werken en bij mobiliteitsprojecten enkel een 1 % grens te hanteren? (p. 71)

Bij mobiliteitsinfrastructuur is er minder nood aan differentiatie tussen projecten dan bij constante, statische bronnen. De

stikstofemissies die samenhangen met (wijzigingen aan) mobiliteitsinfrastructuur zullen als gevolg van het voortschrijdend en structureel terugdringen van de NO_x uitstoot van voertuigen, structureel afnemen in de tijd. Bij industriële puntbronnen is de te vergunnen emissie doorgaans voor langere tijd constant, en is differentiatie in voorwaarden naargelang de impact meer aan de orde.

5.31 Bij de hydrologische herstelmaatregelen voor B-habitats wordt het effect van denitrificatie beschreven. Is nagegaan wat het effect is van de uitstoot van N₂O en CH₄ die veroorzaakt worden door anaerobe omzetting? Beide moleculen hebben een hoog broeikasgaspotentieel en kunnen dus een klimaatimpact hebben, wat is de grootte hiervan? In het MER wordt dit aangehaald, maar niet gekwantificeerd. (p. 80)

Eventuele wijzigingen in de emissie van lachgas (N₂O) en methaan (CH₄) ten gevolg van vernatting werden (in kader van de PAS) niet gekwantificeerd, omdat het onmogelijk is om dit op de schaal van Vlaanderen te veralgemenen en te begroten. De balans van broeikasgassen bij hydrologisch herstel van wetlands, bestaat enerzijds uit de bijkomende vastlegging van CO₂ en anderzijds uit de uitstoot van CH₄ en N₂O. Deze balans is sterk variabel en niet constant in de tijd, en hangt ondermeer af van de mate waarin de wetlands gedegradieerd zijn. Er zijn strategieën en ‘best practices’ die toegepast kunnen worden om emissies van broeikasgassen te beperken, maar dit vereist steeds een gebiedsspecifieke benadering

5.32 Het meetnet voor de zesjaarlijkse rapportage aan Europa wordt uitgebreid om een betere opvolging mogelijk te maken. Hoe frequent zullen de resultaten en evoluties gerapporteerd worden binnen Vlaanderen. Zal dit ook zesjaarlijks zijn of is een hogere frequentie voorzien om sneller te kunnen bijsturen waar nodig? (p. 97)

Eveneens zesjaarlijks. Het meetnet is ontworpen om op basis van een roterend meetschema zesjaarlijks tot een gebiedsdekkende meting te komen. Daarnaast zijn ook tussentijdse monitoringsmomenten voorzien.

5.33 Er wordt een budget van 3,6 miljard euro voorzien tussen 2022-2030. Is dit op basis van een doorrekening van de verschillende maatregelen? Is het mogelijk om een detail van deze doorrekeningen te krijgen? (p. 99)

De gedetailleerde financiële tabel zal deel uitmaken van de definitieve PAS die na openbaar onderzoek zal worden goedgekeurd door de Vlaamse regering.